

РЕЗУЛЬТАТИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ

«Методичних рекомендацій щодо оцінки ризиків виникнення конфліктів у громадах, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту» у громадах Донецької, Луганської, Херсонської областей

Організація з безпеки та співробітництва в Європі
Координатор проектів в Україні

МІНІСТЕРСТВО
З ПИТАНЬ РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО
ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Авторки дослідження:

Вікторія Вороніна, експертка з урегулювання соціальних конфліктів, виконавча директорка Центру безпекових досліджень «СЕНСС»,

Олена Коліна, соціологиня, медіаторка, фасилітаторка, засновниця громадської ініціативи «Лабораторія мирних рішень»,

Світлана Петрова, медіаторка, фасилітаторка, голова Правління ГО «Центр права та посередництва», членкиня Правління Національної асоціації медіаторів України.

Ініціатива реалізується Координатором проектів ОБСЄ в Україні у співпраці з Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України в рамках проекту «Діалог заради реформ і суспільного єднання в Україні» за фінансової підтримки Уряду Болгарії, Міністерства міжнародних справ Канади, Урядів Литви, Ліхтенштейна, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Сполученого Королівства Великої Британії і Північної Ірландії, Сполучених Штатів Америки, Японії.

Погляди, думки, висновки та інша інформація, наведені у цьому документі, не були надані та не обов'язково схвалені Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), якщо ОБСЄ не є чітко вказана як автор цього документу.

Зміст

Перелік абревіатур і скорочень	3
Мета і завдання дослідження	5
Обґрунтування вибору громад	6
МЕТОДОЛОГІЯ	8
ЕТАП 1. ЗБІР ІНФОРМАЦІЇ ТА ОГЛЯДОВЕ ОБСТЕЖЕННЯ ГРОМАД	9
ЕТАП 2. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ, ВИЯВЛЕННЯ ТА ПРІОРИТИЗАЦІЯ ФАКТОРІВ РИЗИКУ	12
2.1. Спільні внутрішні фактори ризику виникнення конфліктів для громад	12
2.2. Спільні зовнішні фактори ризику виникнення конфліктів для громад	15
2.3. Фактори ризику виникнення конфліктів у громадах Донецької та Луганської областей	15
2.4. Фактори ризику виникнення конфліктів у громадах Херсонської області.	32
ЕТАП 3. РОЗРОБКА ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ЗАХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ГРОМАДИ ТА ЗМЕНШЕННЯ РИЗИКІВ	79
ЕТАП 4. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ	85
ЕТАП 5. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ, КОРИГУВАННЯ ЗАХОДІВ	95

ВИСНОВКИ 99

ДОДАТКИ 103

Додаток 1. Джерела звітних і статистичних даних. 103

Додаток 2. Перелік цільових програм Херсонської області виконавцем яких є ХОДА. 105

Додаток 3. Перелік Херсонських міських цільових програм станом на 27.05.2019 р. 115

Додаток 4. Перелік петицій до розгляду Херсонської міської ради у 2017 – II кв. 2019 рр. 121

Додаток 5. Дані про електронні петиції, які надійшли на розгляд Херсонської міської ради за IV квартал 2019 року. 123

Додаток 6. Популярні ЗМІ та сайти новин у громадах . . 125

Додаток 7. Опрацьовані дослідження. 128

Додаток 8. Результати фокусованих групових інтерв'ю в громадах Херсонської області 132

Додаток 9. Список учасників експертних інтерв'ю у Херсонській області. 134

Додаток 10. Список учасників зустрічей із представниками органів влади у Херсонській області . . 135

Перелік абревіатур і скорочень

АР Крим – Автономна Республіка Крим та м.Севастополь

АТО/ООС – Антитерористична операція/Операція Об'єднаних Сил

БО/БФ – благодійна організація, благодійний фонд

Виконком – виконавчий комітет міської/селищної ради

ВПО – внутрішньо переміщені особи

Генштаб – Генеральний штаб Збройних сил України

ГО – громадська організація

ГУ НП- Головне управління Національної поліції України у відповідній області

Держспоживслужба – Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів

ДФРР – Державний фонд регіонального розвитку

ЕІ – експертні інтерв'ю

ЖКГ – житлово-комунальне господарство

ЗМІ – засоби масової інформації

ЗСУ – Збройні сили України

Каланчацька ОТГ – Каланчацька селищна об'єднана територіальна громада

КП – комунальне підприємство

КПВВ – контрольний пункт в'їзду-виїзду

КПК – Кримінальний процесуальний кодекс України

ЛЕО – Луганське енергетичне об'єднання

МВС – Міністерство внутрішніх справ України

Мінекономіки – Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства

Міненерго – Міністерство енергетики та захисту довкілля України

Міністерство – Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України / Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих

територій і внутрішньо переміщених осіб / Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України

Мінкультури – Міністерство культури та інформаційної політики

Мінмолодьспорту – Міністерство молоді та спорту України

Мінрозвитку – Міністерство розвитку громад та територій України

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я України

МОН – Міністерство освіти і науки України

МР – Методичні рекомендації щодо оцінки ризиків виникнення конфліктів в громадах, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту

МТД- міжнародна технічна допомога

Нацполіція, НП - Національна поліція України

НКРЕКП- Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг

ОДА – обласна державна адміністрація

ОМС – органи місцевого самоврядування

ОСББ – об'єднання співвласників багатоквартирного будинку

Проект – проект «Діалог заради реформ та суспільного єднання в Україні»

ПЦУ – Православна Церква України

РДА – районна державна адміністрація

Соледарська ОТГ – Соледарська міська об'єднана територіальна громада

Укртрансбезпека – Державна служба України з безпеки на транспорті

УПЦ МП – Українська православна церква (Московського патріархату)

ФАП – фельдшерсько-акушерський пункт

ФІ – фокусовані групові інтерв'ю

ХОДА – Херсонська ОДА

ЦНАП – Центр надання адміністративних послуг

ЦОВВ – центральні органи виконавчої влади

Мета і завдання дослідження

Міністерство та Координатор проектів ОБСЄ в Україні у 2018 році розпочали співпрацю у межах проекту, метою якого є запровадження механізмів для посилення суспільної злагоди шляхом залучення до діалогу та надання можливості висловитися людям різних цільових груп. У рамках Проекту імплементуються МР.

МР покликані надати ясність щодо того, який час, місце та тип заходів зі зміцнення соціальної згуртованості будуть найбільш ефективними у громадах. Впровадження індикаторів та інструментів допоможе забезпечити більш чітке та динамічне розуміння потреб на місцях, визначити можливості і потенційні завдання для ініціатив силами самої громади, а також чинники існуючих або потенційних конфліктів.

Імплементацию МР було пілотовано в обраних громадах – Соледарській ОТГ Донецької області і Лисичанській територіальній громаді Луганської області. З урахуванням результатів пілотування на запит Міністерства реалізацію МР було здійснено у трьох громадах Херсонської області – Новоолексіївській селищній громаді, Каланчацькій ОТГ, громаді міста Херсона.

Обґрунтування вибору громад

Населення Донецької і Луганської областей особливо гостро відчуло негативні наслідки подій 2014 року у зв'язку з близькістю лінії розмежування, значною чисельністю ВПО, зростанням тиску на місцеві ресурси, поглибленням соціального напруження, зниженням рівня довіри до інститутів влади тощо. Більше того, аналіз результатів дослідження Індексу соціальної згуртованості та примирення (SCORE) у 2018 році продемонстрував у цих областях нижчий середнього в Україні рівень громадської активності населення, громадянського оптимізму, відчуття можливості впливати на зміни в країні, а також високий рівень суспільної загрози, міжгрупового напруження. З огляду на вищезазначені фактори Соледарська ОТГ і Лисичанська громада були визначені цільовими громадами дослідження і обрані пілотними для імплементації МР. Більше того, представники ОМС цих громад виявили зацікавленість у застосуванні МР.

У той же час інтереси громад Херсонської області фактично залишаються поза увагою Уряду України, оскільки стратегічно важливі документи у сфері примирення в територіальних громадах та підвищення їхньої спроможності з попередження та врегулювання конфліктів, якими послуговується у своїй діяльності і Міністерство, спрямовані переважно на Донецьку та Луганську області. Повідомлення в місцевих ЗМІ демонструють кризу місцевого управління на території окремих громад Херсонщини, а відносно невелика активність міжнародних організацій у регіоні та відсутність інвестицій може свідчити про:

- > обмеженість інформації щодо потенціалу громад;
- > нерозуміння потреб та проблем населення громади (що є або можуть стати причинами конфліктів та дестабілізувати ситуацію в громаді) з боку місцевої влади;

- > неспроможність місцевої влади комунікувати з національними акторами та міжнародною спільнотою щодо підвищення спроможності громад та формування їхньої згуртованості.

Також Індекс соціальної згуртованості та примирення (SCORE) у Херсонській області у 2018 році засвідчив високий рівень пасивності населення, незадоволення послугами у сфері інфраструктури, громадянського песимізму та непідзвітності місцевих органів влади. Ось чому за результатами моніторингу ситуації безпеки в регіоні Сектором Міністерства в Херсонській області було визначено, що саме Каланчацька ОТГ, селище Новоолексіївка та місто Херсон потребують обстеження на предмет вразливості до виникнення конфліктів і посилення соціальної напруги.

Шляхом імплементації МР у п'ятьох громадах Донецької, Луганської і Херсонської областей було ґрунтовно досліджено конфліктний потенціал громад, а також надано експертну підтримку для зниження рівня напруження і підвищення спроможності ОМС врегульовувати існуючі конфліктні ситуації і попереджувати виникнення нових власними силами. Результати цього дослідження є унікальними та прикладними, оскільки не лише характеризують ситуацію на рівні визначених громад з урахуванням політичних, економічних, соціальних, культурних факторів ризику конкретної громади, але й містять рекомендації ОМС та органам влади щодо подолання кожної ідентифікованої проблеми в громаді, шляхів вирішення і попередження виникнення конфліктів.

МЕТОДОЛОГІЯ

Оцінювання ризиків виникнення конфліктів у громадах за МР передбачає проведення заходів відповідно до таких етапів:

1. Збір інформації та оглядове обстеження громади.
2. Аналіз інформації, виявлення та пріоритизація факторів ризику.
3. Розробка та затвердження заходів щодо підвищення спроможності громади та зменшення ризиків.
4. Імплементация.
5. Моніторинг та оцінювання результатів імплементации, коригування заходів.

Процес збору та аналізу інформації охоплював питання місцевого життя у сферах політики, економіки, соціального забезпечення, довкілля, захисту і безпеки. У ході дослідження було визначено суперечності, напруження, відкриті та приховані конфлікти між особами, групами осіб всередині громад, групами осіб та місцевою владою. У громадах Соледарської ОТГ і Лисичанська ці етапи здійснювалися упродовж березня – травня 2019 року, для Новоолексіївської селищної громади, Каланчацької ОТГ, міста Херсона – упродовж грудня 2019 року – січня 2020 року. Проміжні результати імплементации МР у цих громадах були презентовані представникам міжнародних організацій, дипломатичних місій на початку липня 2019 року і лютого 2020 року відповідно. Заходи щодо підвищення спроможності громад та зменшення числа ризиків розроблялися під час круглих столів у громадах Донецької і Луганської областей у середині вересня 2019 року, а в громадах Херсонської області – в лютому 2020 року. Проведення навчання з конфліктної чутливості для представників громад і діалогових зустрічей припало на листопад 2019 року і кінець лютого – початок березня 2020 року. Ефективність проведених заходів та процесу імплементации МР у громадах Соледара і Лисичанська було оцінено на початку лютого 2020 року. Представники громад Новоолексіївки, Каланчака і Херсона оцінили ефективність реалізованих заходів наприкінці березня 2020 року. Оцінювання імплементации МР у громадах Херсонської області відбудеться наприкінці квітня 2020 року.

ЕТАП 1. ЗБІР ІНФОРМАЦІЇ ТА ОГЛЯДОВЕ ОБСТЕЖЕННЯ ГРОМАД

Під час збору інформації та оглядового обстеження громади було узагальнено доступну інформацію про громаду, включаючи статистичні дані, результати соціологічних оцінювань і досліджень, проведених державними інституціями, національними та міжнародними неурядовими організаціями.

Статистична, звітна інформація та інформація з відкритих джерел

Статистичні дані та інформацію для аналізу за індикаторами було отримано від Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, Центральної виборчої комісії, Державної служби зайнятості, ОМС та територіальних підрозділів органів виконавчої влади в Донецькій, Луганській, Херсонській областях, Херсонської ОДА, Головного Управління статистики в Херсонській області.

Також було використано дані порталу «Децентралізація в Україні» та звіти на порталі відкритих даних, а саме: паспорт громади, перелік проектів МТД, які реалізуються в Україні, звіти про використання коштів ОМС та місцевими державними адміністраціями районного і обласного рівнів (Додаток 1).

Під час складання звіту проаналізовано інформацію, наведену в обласних цільових програмах, виконавцем яких є ХОДА, та місцевих програмах соціально-економічного і культурного розвитку міста Херсона та селища Новоолексіївки, звітах про їхнє виконання за 2019 рік (Додатки 2, 3). З метою визначення ситуацій напруження та проблемних питань, що турбують місцеве населення, було додатково проаналізовано тематику петицій, надісланих на розгляд міським головам, а також наявних в Єдиній системі місцевих петицій (Додатки 4, 5).

ЗМІ

Задля аналізу інформаційного середовища за результатами фокусованих групових та експертних інтерв'ю було визначено популярні місцеві ЗМІ, зокрема: друковані видання, онлайн-портали, групи в соціальних мережах, де поширюється інформація про події в громаді (Додаток 7). Під час першого етапу імплементації МР було досліджено тематику публікацій у них. Варто зауважити відсутність місцевих ЗМІ в селищі Новоолексіївці і наявність лише одного в Каланчацькій ОТГ (газета). Також на запит у рамках Проекту було отримано інформацію від Національної ради з питань телебачення і радіомовлення про перелік теле- і радіомовників, що здійснюють трансляцію на території досліджуваних громад.

Дослідження

Під час оглядового обстеження громад були використані матеріали досліджень за 2014–2019 роки, проведених місцевими та національними ГО, аналітичними центрами, органами виконавчої влади та міжнародними організаціями. Дослідження були використані для ідентифікації ризиків виникнення конфліктів, що охоплювали питання бюджету, децентралізації, охорони здоров'я, безпеки, соціального захисту, економіки тощо (Додаток 8).

Фокусовані групові інтерв'ю

Задля отримання найбільш повної інформації щодо сприйняття населенням ситуації в громадах були проведені ФІ в кожній із п'ятьох громад за участю 6-13 представників (вчителя, медичного працівника, бібліотекаря, підприємця, соціального працівника, представника банківської сфери, бухгалтера, керівника установи, представника релігійної організації, безробітного, ВПО, громадського активіста, таксиста, представника ЦНАПу, молодих батьків, представників соціально незахищених верств населення). Під

час опитування в громадах Херсонської області також було здійснено анкетування для визначення настроїв населення та рівня довіри до різних інститутів влади, а також церкви і ЗМІ (Додаток 9).

Експертні інтерв'ю

У результаті ЕІ з представниками регіональних ГО було ідентифіковано настрої в громадах, стан розвитку громадянського суспільства, рівень прозорості та відкритості місцевої влади, рівень взаємодії представників органів місцевого самоврядування з ГО та населенням. ЕІ з представниками установ і організацій (зокрема, громадських) регіонального рівня дали змогу виявити проблеми, ситуації напруження і конфлікти, спільні для всіх громад. Також було підтверджено фактори ризику виникнення конфліктів, встановлені під час ФІ (Додаток 10).

Зустрічі з представниками органів влади

З метою встановлення кола зацікавлених осіб, інформування про завдання і заходи дослідження, збору всієї доступної інформації про громади, а також самостійного оцінювання представниками влади ситуації в громадах були проведені зустрічі з представниками правоохоронних органів, керівництвом ОМС, керівниками профільних структурних підрозділів апарату Лисичанської, Соледарської, Херсонської міських рад та комунальних установ (Додаток 11).

ЕТАП 2. АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЇ, ВИЯВЛЕННЯ ТА ПРІОРИТИЗАЦІЯ ФАКТОРІВ РИЗИКУ

2.1. Спільні внутрішні фактори ризику виникнення конфліктів для громад

Соледарська ОТГ і громада м. Лисичанська

1. Повільне відновлення пошкодженої внаслідок конфлікту на Сході України інфраструктури (дороги міського, обласного значення, електромережі, мережі водопостачання).
2. Відсутність достатньої кількості програм щодо компенсації витрат на придбання/утримання житла для ВПО, доступних програм кредитування будівництва.
3. Демографічне викривлення у бік населення пенсійного віку.
4. Безробіття.
5. Відсутність інвестицій у розвиток виробництва.
6. Трудова міграція,
7. Порушення прав пенсіонерів з числа ВПО (оформлення, отримання пенсій) через складні процедури.
8. Дискримінація жінок у сфері працевлаштування (із малими дітьми і старше 40 років).
9. Зростання рівня наркотичної і алкогольної залежності серед місцевого населення.
10. Недостатня кількість інклюзивних шкіл.
11. Конкуренція між приймаючою громадою і ВПО в отриманні соціальних послуг (медичних, освітніх).
12. Відсутність взаємодії між поліцією, військовими, громадськістю та ОМС у сфері безпеки.
13. Відсутність системи модернізації управлінських навичок та навичок з урегулювання конфліктів (*soft skills*) в управлінців на місцях.

- 14.** Відсутність системної роботи з конфліктами (зокрема, раннього попередження конфліктів) в органах виконавчої влади на місцях, ОМС.
- 15.** Низький рівень обізнаності громадян зі своїми правами та їхнім захистом, інструментів співпраці з ОМС, органами державної влади.
- 16.** Упереджене ставлення ОМС до громадських активістів.
- 17.** Низький рівень використання партисипативних інструментів для розробки цільових програм.
- 18.** Панування патерналістських настроїв серед населення (надання державою безкоштовних медичних та освітніх послуг, дешевих послуг ЖКГ, відновлення роботи державних виробничих підприємств).
- 19.** Низький рівень громадянської активності.
- 20.** Напруження між мешканцями громад з різними поглядами щодо конфлікту на Сході України.

**Новоолексіївська селищна громада,
Каланчацька ОТГ, місто Херсон**

- 1.** Проблеми інституційного розвитку та низька інституційна спроможність ОМС.
- 2.** Труднощі реалізації реформи місцевого самоврядування, передача на місцевий рівень повноважень і ресурсів.
- 3.** Неефективність та непрозорість роботи органів місцевої влади, відсутність комунікації з населенням (незадовільна робота вебсайтів місцевих органів влади, закритість місцевої влади).
- 4.** Відсутність або неефективність програми соціально-економічного розвитку як громад, так і регіону в цілому після 2014 року, відсутність стратегічного бачення майбутнього громад.
- 5.** Відсутність іноземних та державних інвестицій, незначна кількість проектів МТД на рівні громад.

- 6.** Відсутність планів щодо благоустрою громад, «занедбаність» громад.
- 7.** Бездіяльність місцевої влади стосовно вирішення або попередження конфліктів, низький рівень знань персоналу органів місцевої влади з цієї тематики.
- 8.** Пасивність членів громади, відсутність громадського активізму, особливо в селищах, незнання своїх прав як членів громади.
- 9.** Корупція, економічна закритість.
- 10.** Значне поширення і безперешкодний доступ до наркотичних і психотропних речовин.
- 11.** Високий рівень захворюваності на туберкульоз та онкологічні захворювання.
- 12.** Напружене ставлення до кримських татар.
- 13.** Зношеність комунальної інфраструктури, покладання відповідальності за це на місцеву владу.
- 14.** Відсутність сміттепереробних заводів, неналежне утримання і обслуговування місць для захоронення/складання відходів.
- 15.** Безробіття, відсутність кваліфікованих кадрів певних професій (переважно робітничих).
- 16.** Відсутність політичної культури, програмної партійної діяльності, дотримання загальнополітичного курсу.
- 17.** Незадовільне транспортне сполучення та робота муніципального транспорту.
- 18.** Брак комунікації між органами влади і жителями громад щодо запровадження земельної реформи.
- 19.** Невдоволення роботою і недовіра до поліції на фоні погіршення криміногенної ситуації, розповсюдження наркотиків, неконтрольованого доступу до зброї, відсутності належної комунікації кримінально-процесуального законодавства.

2.2. Спільні зовнішні фактори ризику виникнення конфліктів для громад

Соледарська ОТГ і територіальна громада м. Лисичанська

- 1.** Загроза життю, безпеці жителям громад через близькість лінії розмежування.
- 2.** Вплив на бізнес та родинні стосунки зв'язків із тимчасово непідконтрольними урядом територіями.
- 3.** Неузгодженість проектних цілей та завдань міжнародних акторів, які працюють на територіях, що зазнали негативного впливу внаслідок конфлікту.

Новоолексіївська селищна громада, Каланчацька ОТГ, місто Херсон

- 1.** Відсутність, низька спроможність або приналежність місцевим політичним елітам місцевих ЗМІ. Припинення українського аналогового телемовлення і здійснення мовлення на частотах і обладнанні радіостанцій АР Крим.
- 2.** Зовнішня залежність бізнесу на території Херсонської області через тісні економічні зв'язки з АР Крим.
- 3.** Приховане негативне ставлення до української державності, особливо серед населення віку понад 50 років, що підсилюється невдоволенням у зв'язку з відсутністю покращення рівня життя у громадах.

2.3. Фактори ризику виникнення конфліктів у громадах Донецької та Луганської областей

ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА М. ЛИСИЧАНСЬКА

Виявлені у процесі збору інформації та обстеження громади

- 1.** Регулярне відключення енерго-, водопостачання.
- 2.** Протистояння між мером та депутатським корпусом.

- 3.** Низький рівень спроможності ГО.
- 4.** Відсутність будинку для людей похилого віку в місті.
- 5.** Забруднення навколишнього середовища через спалювання сміття в межах міста.
- 6.** Загроза «рейдерського» захоплення храмів.
- 7.** Скорочення кількості поліцейських.
- 8.** Низька якість води через зношеність мереж водопостачання.
- 9.** Нестача кваліфікованих спеціалістів з надання медичних і освітніх послуг для населення.
- 10.** Конкуренція між членами громади та ВПО за робочі місця, місця у дитячих садочках, школах, доступ до медичних послуг.
- 11.** Відсутність доступних умов для придбання/утримання, кредитування житла для ВПО.
- 12.** Поширене вживання наркотичних речовин.

Таблиця 1

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Регулярне відключення енергії, водопостачання	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна, безпеки	ОМС, депутатський корпус, КП «Лисичанськводоканал» «Лисичанськ-тепломережа», підприємства-енергопостачальники ТОВ «ЛЕО», ТОВ «ЕнергСхід», жителі міста	Висока, термінова	ЛЕО знеструмує об'єкти «Лисичанськводоканалу» майже кожного місяця. Через відключення електропостачання без води залишаються центральні райони Лисичанська, райони заводів «Пролетарій», Лисичанського заводу гумових технічних виробів та Привілля. Наразі підприємство заборгувало 167 млн грн ЛЕО за електропостачання, а також зобов'язане щомісячно передплатувати ТОВ «ЕнергСхід» згідно з рахунками за електропостачання в середньому на суму 3,6 млн грн. Міська влада не веде переговорів з ЛЕО.	За координацією Міністерства залучити до переговорів із застосуванням діалогового підходу сторони конфлікту, представників Міненерго, Мінрозвитку, НКРЕКП, керівництва Луганської обласної військово-цивільної адміністрації; провести аудит електромереж, визначити джерела фінансування заходів з поліпшення енергопостачання в місті.

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Протистояння між мером та депутатським корпусом	Існуючий конфлікт	Політична	Мер, міські депутати	Висока, термінова	Протистояння групи місцевих депутатів та міського голови. Депутати блокують засідання ради через відсутність кворуму. У результаті не розглядаються, не приймаються важливі для життєдіяльності міста рішення. Свідчить про низький рівень політичної культури ОМС, деструктивний вплив на процеси управління. Знижує довіру членів громади до керівництва ОМС, депутатів.	За координації Міністерства запропонувати процедуру медіації для сторін конфлікту. Провести діалог між представниками депутатського корпусу та містянами для пошуку можливих рішень щодо запобігання блокуванню роботи міської ради.
Низький рівень спроможності ГО	Ймовірне напруження	Соціально-економічна, політична	ГО, ОМС, жителі міста, донорські організації	Середня, середньострокова	Через відсутність знань про роль та можливості громадського сектору, проектної діяльності, фандрайзингу громадські активісти, жителі міста втрачають можливість вирішення багатьох суспільно важливих	Міністерству провести роботу щодо залучення проектів МТД для навчання/надання малих грантів для активних жителів громади. Провести фасилітоване обговорення за участі ОМС, громадських

	Відсутність будинку для людей похилого віку в місті	Напруження	Соціальна	ОМС, люди похилого віку, представники церков	Середня, середньострокова	<p>проблем (у сфері захисту прав людини, розвитку молодіжних рухів, участі в розробці міських цільових програм, розвитку малого/середнього бізнесу тощо), які надають проекти з донорською допомогою. Тим самим гальмується розвиток міста, зростає рівень громадянського песимізму, зневіри у можливості самостійно вирішувати проблеми міста.</p>	<p>активістів для напрацювання стратегії спільних дій для збільшення можливостей навчання проєктній діяльності, фандрайзингу.</p>
					<p>За інформацією з ФІ, самотні люди похилого віку (особливо ВПО) у небезпечі через відсутність доступних умов для придбання/утримання житла та догляду. Свідчить про низьку спроможність ОМС у роботі з незахищеними категоріями громадян, знижує рівень довіри до влади.</p>	<p>За координації ОМС проведи круглий стіл за участі представників ОМС, департаменту охорони здоров'я, соціального захисту ОДА, благодійних організацій, міжнародних донорських програм, громадських активістів для обговорення питання щодо створення геріатричного закладу, його облаштування, пошуку персоналу.</p>	

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Забруднення навколишнього середовища через спалювання сміття в межах міста	Напруження	Екологічна, соціальна	Жителі міста, підприємства, ОМС	Висока, короткострокова	<p>У м. Лисичанську підприємства, які палать сміття, гумові та інші хімічні вироби (територія колишнього цеху 16 Лисичанського заводу гумових технічних виробів, район Лисичанського желатинового заводу, мікрорайону ПідземГазі), не притягаються до адміністративної та кримінальної відповідальності. Питання залишається актуальним і не вирішується. Свідчить про низьку спроможність ОМС реагувати на занепокоєння містян (були подані петиції), комунікувати з підприємствами, на території яких накопичується сміття. Підживляє довіру до влади. Свідчить про низький</p>	<p>ОМС дослідити проблему, залучивши структурні підрозділи з питань екології, охорони здоров'я ОМС, підприємства, організації, що спалюють сміття, інші профільні установи і правоохоронні органи. Провести моніторингові візити, за результатами яких вжити відповідних заходів.</p>

Конфлікти між представниками релігійних організацій	Напруження	Соціальна (релігійна)	Представники ПЦУ і УПЦ МП	Середня, середньострокова	рівень громадського активізму у вирішенні екологічних проблем міста.	За координаційної підтримки ОМС провести моніторинг випадків рейдерських захоплень храмів, за потреби повідомити Нацполіцію про такі випадки. Провести діалогову зустріч за участі представників громади, парафіян ПЦУ та УПЦ МП.
Скорочення кількості поліцейських	Напруження	Безпеки, соціально-економічна	Населення міста, ГУ НП в Луганській області, у м. Лисичанську	Середня, середньострокова	Не проводиться інформування населення щодо причин скорочення кількості поліцейських на території громади. Мала кількість програм із налагодження співпраці між поліцією та населенням викликає занепокоєння населення щодо безпеки власного життя, майна, знижує рівень довіри до поліції.	За координації Міністерства та ОМС провести міжвідому нараду із залученням представників ОМС, ГУ НП у місті, директорів шкіл, ГО, які виконують проекти з громадської безпеки, з метою напрацювання спільних дій у сфері безпеки громади, підвищення рівня поінформованості населення про реформу поліції, підвищення рівня активності громадян у співпраці з поліцією.

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Низька якість води через зношеність мереж водопостачання	Напруження	Екологічна, соціально-економічна	ОМС, населення міста	Висока, середньострокова	Неналежний рівень водозабезпечення в громаді з причин низької якості води та незадовільного управління водними ресурсами, зумовленого відсутністю належного фінансування. Відсутність обладнання для очистки води для 41,4 % водогонів Луганської області. Луганська область – одна з шести областей України, де спостерігається найгірша якість питної води у системах централізованого водопостачання з відхиленням від державних санітарних норм.	За координаційної ролі Міністерства дослідити проблему, залучивши Міністерство, НКРЕКП, Управління ЖКГ ОДА, профільні структурні підрозділи ОМС та інші профільні установи. За результатами вжити узгоджених заходів, в тому числі проведення діалогових зустрічей між ОМС та підприємствами, що забезпечують водопостачання та водовідведення.
Нестача кваліфікованих спеціалістів щодо надання	Напруження	Соціально-економічна	Населення міста	Середня, середньострокова	За даними ФІ, через брак фахівців погіршується якість надання послуг для населення, що загрожує здоров'ю,	За координації Міністерства, залучення представників ОМС, МОН, МОЗ, ГО міста та області провести обговорення

медичних і освітніх послуг для населення				в окремих випадках життю містян. Низька конкурентоспроможність випускників шкіл, абітурієнтів (у порівнянні з представниками цієї категорії з великих міст), коли вони вступають до ЗВО, а надалі шукають роботу.	проблемних питань для пошуку рішень, зокрема визначення причин погіршення якості надання освітніх та медичних послуг населення, джерел фінансування стимуляційних заходів.
Конфлікт між ВПО та мешканцями приймаючої громади щодо доступу до ресурсів	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна	Члени громади, ВПО, комунальні заклади освіти, охорони здоров'я, ОМС	Висока, термінова	Для забезпечення потреб ВПО у сфері медичних, освітніх послуг у міста не вистачає ресурсів (матеріальних, інфраструктурних, людських). Також недостатньо цільових програм із допомоги ВПО (окрім моніторингу), відсутня кооперація громадських активістів, представників ОМС, місцевого населення у допомозі ВПО.
					За координації ОМС провести діалогові зустрічі із залученням ГО, міжнародних організацій, департаментів освіти, охорони здоров'я ОДА, ВПО та ОМС для обговорення існуючих можливостей вирішення конфлікту. У разі виявлення системної проблеми - передання на національний рівень. Питання важливо обговорювати у відкритих форматах і регулярно, підтримувати зворотний зв'язок із представниками цільових груп (мінімум один раз у три місяці).

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Низький рівень забезпечення ВПО житлом	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна	Жителі міста, ВПО, ОМС	Висока, термінова	Місцевим бюджетом не передбачено фінансування для купівлі, надання у користування, будівництва житла для ВПО. Станом на 2018 у Лисичанську забезпечені житлом – 62 сім'ї (всього на обліку – 730 сімей).	За координації Міністерства ОМС проведи моніторинг житлових приміщень, приміщень для потенційного переоблаштування під житлові, обговорити можливі механізми компенсації за утримання житла для ВПО, яке вони вимушені винаймати. Провести фасилітоване обговорення з елементами діалогу між представниками виконкому та місцевими депутатами щодо можливостей виділення коштів із місцевого бюджету для вирішення житлових питань ВПО. Ознайомитись з позитивними прикладами вирішення житлових проблем ВПО у громадах.

Поширене вживання наркотичних речовин	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна, безпека	Місцеві жителі (зокрема, молодь), правоохоронні органи	Висока, термінова	Доступ молоді до наркотичних речовин (зокрема, через мережу спортивних закладів міста). Погіршується стан безпеки в громаді, загострюється загроза життю та здоров'ю молоді.	За координації Міністерства залучити ОМС, Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, ГУ НП Луганської області до проведення просвітницької та профілактичної роботи щодо розповсюдження наркотичних речовин серед молоді, батьків.
---------------------------------------	-------------------	-------------------------------	--	-------------------	--	---

СОЛЕДАРСЬКА МІСЬКА ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

Виявлені у процесі збору інформації та обстеження громади

- 1.** Відсутність транспортного сполучення між старостівськими округами в межах ОТГ.
- 2.** Скорочення кількості поліцейських на території ОТГ.
- 3.** Зростання кількості наркозалежних.
- 4.** Брак порозуміння між членами виконавчого комітету ОТГ.
- 5.** Конфлікти щодо адміністрування шкільних та дошкільних закладів.
- 6.** Відсутність якісної комунікації між місцевою владою і населенням громади.
- 7.** Негативне ставлення до елементів української державності.

Таблиця 2

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Відсутність транспорт-ного спо-лучення між старо-стівськими округами в межах ОТГ	Напру-ження	Соціально-економіч-на	Населення, Виконком ради ОТГ, депутатський корпус	Висока, термінова	Міжміські, внутрішньообласні маршрути не задовольняють потребу у транспорті для жителів Соледарської ОТГ. За словами працівників міської ради, вже зроблено чимало кроків для оформлення та запуску автобусних маршрутів всередині громади, однак проблема залишається не вирішеною. Нові маршрути не відкриваються через незадовільний стан доріг в ОТГ. Немає механізму пільг за перевезення жителів з інших громад, оформлення маршрутів.	Організувати координаційну зустріч за участю представників Соледарської ОТГ, включно з КП, перевізником, старостами сіл, депутатами ОТГ, РДА, Донецькою ОДА, ГУ НП. Про результати зустрічі із зазначенням можливих шляхів вирішення проблеми повідомити Міністерство інфраструктури, Мінрозвитку, Укртрансбезпеку.

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Скорочення кількості поліцейських на території ОТГ	Напруження	Безпеки	Населення ОТГ, ГУ НП в Донецькій області	Середня, середньо-строкова	У Соледарській ОТГ є один поліцейський на всю громаду (11,400 тис. ос.). ОМС, представники ГУ НП у Донецькій області не інформують населення щодо підстав скорочення кількості поліцейських. Впливає на зниження почуття безпеки у населення, рівень довіри до поліції.	За координації ОМС проведи міжвідомчу нараду із залученням представників ОМС, ГУ НП у громаді, сільських старост, активних жителів із метою напрацювання спільних дій у сфері безпеки громади, підвищення рівня поінформованості населення про реформу і діяльність поліції, підвищення рівня активності громадян у співпраці з поліцією.
Зростання кількості наркозалежних	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна, безпеки	Населення громади, ГУ НП в Донецькій області	Висока, термінова	Під час ФІ було виявлено проблему зростання числа наркозалежних, що загрожує погіршенням криміногенної ситуації у громаді.	За координації Міністерства залучити ОМС, Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, ГУ НП Донецької області до проведення просвітницької та профілактичної роботи

Брак порозуміння між членами виконавчого комітету ОТГ	Напруження	Політична	Виконком ради ОТГ, сільські старости	Висока, термінова	У складі новоствореної громади є міське та сільське населення з різними інтересами та потребами. Одні ці інтереси не завжди враховуються, наприклад, у питаннях діяльності фермерських господарств, створення амбулаторій необхідно брати до уваги специфіку сільських територій, транспортне сполучення.	Щодо розповсюдження наркотичних речовин серед молоді, батьків.
Конфлікти щодо адміністрування шкільних та дошкільних закладів	Існуючий конфлікт	Соціальна	Адміністрація, працівники шкіл, дитячих садків, батьки	Середня, середньострокова	Низка існуючих конфліктів щодо адміністрування шкільних та дошкільних закладів: збір коштів із батьків на харчування дітей, потреби закладів, непрозора бухгалтерська звітність закладів.	За координації ОМС із залученням ОДА, МОН провести просвітницькі заходи з рекомендаціями впровадження у школах, дитсадках нових підходів до роботи з батьками, дітьми, працівниками, що засновані на відновних практиках (служби порозуміння, кола, шкільна служба медіації),

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Відсутність якісної комунікації між місцевою владою і населенням громади	Напруження	Соціальна	Виконком ради ОТГ, населення громади	Висока, термінова	Відсутнє інформування на сайті ОМС про формування та прийняття бюджету громади, немає звітів про його використання. Не враховуються потреби демобілізованих воїнів АТО/ООС, які проживають у громаді і не мають пільг для оплати послуг. Під час формування тарифів на житлово-комунальні послуги не вивчається думка громади.	<p>Для вирішення та профілактики конфліктів. Провести моніторинг проектів із втілення принципів відновного підходу у роботі шкіл, залучення адміністрації, вчителів, вихователів освітніх закладів до участі.</p> <p>За координації Міністерства провести тренінги з питань ефективної комунікації, інструментів демократичної участі, врегулювання та профілактики конфліктів, організації та проведення діалогів за участі представників ОМС, громадськості, ветеранів АТО/ООС та працівників комунальних установ.</p>

Негативне ставлення до елементів української державності	Напруження	Політична, соціальна	Населення громади	Середня, середньострокова	Відсутність широкого анонсування патріотичних заходів, пошкоджуються листівки, бігборди програми Служби безпеки України «Повертайся додому».	ОМС разом з Міністерством, Мінкультури, Мінмолодьспорту проводили просвітницьку роботу, із залученням фахівців із фасилітації серію діалогів, які стосуються історичної пам'яті, визнання різних цінностей у поkolіннь, культурних, економічних, географічних особливостей різних груп.
--	------------	----------------------	-------------------	---------------------------	--	---

2.4. Фактори ризику виникнення конфліктів у громадах Херсонської області

НОВООЛЕКСІЇВСЬКА СЕЛИЩНА ГРОМАДА

Виявлені у процесі збору інформації та обстеження громади

- 1.** Спротив органів влади національного рівня щодо формування Новоолексіївської ОТГ.
- 2.** Низька інституційна спроможність влади.
- 3.** Економічна криза, безробіття.
- 4.** Розрив економічних зв'язків з АР Крим.
- 5.** Відсутність освітлення території селища.
- 6.** Напружені міжетнічні відносини.
- 7.** Незадовільне медичне забезпечення.
- 8.** Поширення наркотичних речовин.
- 9.** Нелегальні перевезення.
- 10.** Незадовільне транспортне сполучення з обласним центром, КПВВ, відсутність муніципального транспорту та шкільних автобусів для підвезення дітей до шкіл.
- 11.** Відсутність культурної складової в житті громади.
- 12.** Відсутність професійно-технічних навчальних закладів або закладів вищої освіти.
- 13.** Відсутність громадської активності, участі членів громади в її житті.

Встановлені за інформацією, наданою Новоолексіївською селищною радою

- 1.** У селищі проживають 56 учасників АТО/ООС та 244 ВПО, які не залучаються до життя громади, не працюють в органах місцевого самоврядування.
- 2.** У селищі не зареєстровано ГО.
- 3.** У селищі не проводились заходи з питань мови, національних меншин, гендерної рівності.
- 4.** Інвестиційні проекти не реалізовувалися.

Таблиця 3

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Відсутність вуличного освітлення	Існуючий конфлікт	Безпеки	ОМС, населення громади	Висока, термінова	Негативний вплив на уклад життя мешканців громади, взаємодію і підтримку соціальних зв'язків, відчуття безпеки в громаді. Свідчить про низький рівень економічного розвитку громади.	ОМС із залученням експертів профільних ГО Херсонщини здійснити аналіз та провести оптимізацію ресурсів для фінансування вуличного освітлення, опрацювати можливість участі у державних програмах фінансування. ОМС провести фасилітоване обговорення з представниками бізнесу, народними депутатами щодо надання фінансування для вирішення проблеми. Міністерству звернутись до МВС/НП з проханням забезпечити посилене патрулювання вулиць.

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Відсутність стратегії/бачення економічного розвитку громади після 2014 року	Напруження	Соціально-економічна	Місцеве населення, ОМС, ЦОВВ, ХОДА	Середня, середньо-строкова	За інформацією селищної ради було схвалено ряд програм, зокрема і з соціально-економічного розвитку (рішення LXIV від 22/12/2019), однак результати фокусованих інтерв'ю показали, що населення не знає про плани та результати виконання таких програм. Ситуація загострюється відсутністю робочих місць, виїздом населення на заробітки, веденням нелегального бізнесу, вживанням наркотиків, пограбуваннями, появою кримінальних груп, що переймають на себе функції місцевої влади в питаннях регулювання ринку праці, доступу до ресурсу, логістичних зв'язків.	За координації Міністерства провести зустріч із представниками Міністерства розвитку громад і територій, ХОДА та ОМС щодо розробки та ефективності виконання програм соціально-економічного розвитку області та громади. Міністерству звернутись до міжнародних партнерів щодо можливості проведення (у рамках діючих проєктів/ програм МТД) навчання для працівників апарату та депутатів селищної ради зі стратегічного планування, забезпечення економічного розвитку. Міністерству надати сприяння ОМС в частині залучення експертів з метою проведення аналізу ресурсів та потенціалу громади.

Доступ до земельних ресурсів	Потенційний конфлікт	Соціально-економічна	Фермери, бізнес-представники, власники/орендарі землі, ОМС	Середня, середньострокова	У разі запровадження земельної реформи земель сільськогосподарського призначення не вистачить для реалізації права на землю кожного мешканця громади, що призведе до конфлікту між владою та місцевим населенням. Учасники ФІ вважають, що багато землі необліковано через нелегальну передачу її в оренду місцевою владою і її розподіл після реформи буде нечесним.	ОМС разом із Головним управлінням Держгеокадастру у Херсонській області вивчили ситуацію щодо наявних земельних ресурсів, пріоритизації потреб громади з урахуванням планів її розвитку. Міністерству ініціювати залучення ЦОВВ та ХОДА з метою підвищення спроможності апарату селищної ради з обліку та розподілу земель, передача досвіду інших громад/країн, де були успішні практики.
Нелегальні транспортні перевезення	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна	Легальні, нелегальні перевізники, ОМС, населення громади, ХОДА, правоохоронні органи	Висока, термінова	У селищі розташована залізнична станція, що максимально наближена до адмінмежі з АР Крим. Транспортне сполучення між цією залізничною станцією та КПВВ на адмінмежі з АР Крим здійснюється завдяки нелегальним перевезенням. Працює понад 300 таксистів, більшість з	За координаційної ролі Міністерства зібрати офіційну інформацію від ОМС, ХОДА, правоохоронних органів, Укртрансбезпеки, Міністерства інфраструктури про ситуацію, що склалася навколо нелегальних перевезень. Ініціювати міжвідомчу нараду з цього питання. Здійснити моніторингові візити за

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
					<p>яких є нелегальними перевізниками. Між ними та легальними перевізниками бувають конфлікти, сутички. Представники кримінальних груп, що організували нелегальні перевезення, також виконують на адмінмежі функцію обмінних пунктів валюти. Спроби місцевої влади врегулювати цю ситуацію в 2018 році викликали протести нелегальних перевізників. Адміністрація Генічеського району запустила тимчасовий автобусний рейс між Новоолексівкою та КПВВ «Чонгар».</p> <p>Із ЗМІ відомо, що злочинні угруповання збирають з таксистів за «гарантії безпеки».</p>	<p>участі профільних органів влади, правоохоронних органів та вжити заходів за їхніми результатами. Міністерству ініціювати проведення ОМС разом з Державною податковою службою заходів щодо заохочення легалізації доходів. Міністерству провести роботу щодо залучення проєктів МТД для навчання/ надання малих грантів для започаткування власного бізнесу для мешканців громади.</p>

<p>Невивезення сміття, пошкодження каналізаційних систем</p>	<p>Існуючий конфлікт</p>	<p>Соціально-економічна</p>	<p>ОМС, населення громади</p>	<p>Висока, термінова</p>	<p>За інформацією ФІ упродовж останніх семи років каналізаційні відходи стікають в озеро Сиваш, пошкоджено і досі не відремонтовано каналізаційні споруди. Є проблеми з вивезенням сміття. Свідчить про низьку спроможність влади, підриває довіру до влади та ставить під сумнів прозорість її діяльності, створює загрози розповсюдження захворювань і виникнення екологічної небезпеки.</p>	<p>За координаційної ролі Міністерства дослідити проблему, залучивши МОЗ, Державну екологічну інспекцію, Держспоживслужбу ХОДА, Херсонську обласну санітарно-епідеміологічну станцію, Управління водних ресурсів, ОМС та інші профільні установи і правоохоронні органи. Провести моніторингові візити, за результатами яких вжити відповідних заходів. Надати експертну підтримку для налагодження комунікації між ОМС і населенням громади.</p>
<p>Напружене ставлення до кримських татар</p>	<p>Потенційний конфлікт</p>	<p>Безпеки, соціальна</p>	<p>Місцеве слов'янське населення, місцеве кримсько-татарське населення</p>	<p>Низька, середньострокова</p>	<p>40 % населення – кримські татари. Є упереджене сприйняття, невдоволення місцевого слов'янського населення щодо ведення бізнесу, працевлаштування, доступу до ресурсів представниками кримсько-татарського населення.</p>	<p>Міністерству надати експертну підтримку ОМС для проведення комунікаційних заходів із залученням представників слов'янського, кримськотатарського населення, ОМС, регіональної влади. Міністерству опрацювати можливість залучення проектів МТД, донорів до</p>

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Брак комунікації між ОМС і жителями громади	Існуючий конфлікт	Політична	ОМС, населення громади	Висока, середньострокова	За інформацією з ЕІ проживає 10 сімей, які належать до політичного руху «Хізб ут-тахрір», що виступає за відновлення ісламського стилю життя, ісламської держави (халіфату) та втілення у ній ісламської системи у всьому світі.	виготовлення соціальної реклами про єдність всіх громадян, демонстрації історій успіху інтеграції кримсько-татарського населення, позитивного внеску в життя громади (відеоролики, борди, зустрічі тощо).
					Інформація на вебсайті селищної ради з'являється із запізненням. Немає жодного місцевого ЗМІ, тому у влади немає можливості інформувати населення про свою діяльність, обговорювати проблеми. Актуалізуються ризики зовнішнього впливу.	Представникам Міністерства ініціювати обговорення з ОМС проблеми наповнення сайту та необхідності його технічного аудиту; здійснення онлайн-трансляцій засідань селищної ради. Міністерству опрацювати можливість залучення проектів МТД для проведення заходів з підвищення кваліфікації

Відсутність належних умов для ведення бізнесу	Напруження	Соціально-економічна	ОМС, населення громади, ЦОВВ	Висока, середньо-строкова	В селищі освітлені лише з вулиці. Є одна вулиця (центральна) із дорожнім покриттям і освітленням, де розміщені торговельні приміщення для ведення бізнесу; місця для встановлення нових немає. Є одне відділення банку.	представників ОМС, розробки механізму оповіщення громади про важливі події в житті громади. У рамках Проєкту провели тренінг для ОМС із конфліктної чутливості, попередження та вирішення конфліктів. За сприяння Міністерства разом з ОМС опрацювати з територіальним підрозділом Національної ради з питань телебачення і радіомовлення можливість започаткування проєкту «Радіо громад». Міністерству опрацювати можливість залучення МТД для реалізації цього проєкту.
					За координації Міністерства в рамках діючих програм з підвищення спроможності ОМС, залучити спеціалістів профільних відомств (Мінрозвитку, Мінекономіки, Секретаріат Кабінету Міністрів України), експертів із ГО з проведення навчання зі стратегічного	

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
					<p>Проблема загострюється поширенням нелегального бізнесу, діяльністю вже наявних кримінальних угруповань, відтоком населення за кордон з метою працевлаштування.</p>	<p>планування, економічного розвитку; провести аудит ресурсів та потенціалу громади.</p> <p>Залучити Державну службу зайнятості з метою проведення профорієнтаційних заходів серед мешканців громади (особливо молоді).</p> <p>Міністерству ініціювати проведення ОМС разом з Державною податковою службою заходів щодо заохочення легалізації доходів.</p> <p>Міністерству опрацювати можливість залучення проектів МТД, донорів із метою навчання/ надання малих грантів для започаткування власного бізнесу для мешканців громади.</p> <p>Міністерству опрацювати</p>

	Закриття професійно-технічного навчального закладу	Напруження	Соціально-економічна	Населення громади та військовослужбовці	Висока, термінова	За результатами фі встановлено, що у зв'язку з дислокацією на території селища регулярних військових формувань ЗСУ було закрито єдиний заклад освіти з робітничих професій, а військових	<p>можливість організації ознайомчих візитів щодо передавання кращих практик з покращення умов ведення бізнесу в громаді.</p> <p>Міністерству провести перемовини з банківськими установами щодо відкриття відділень банків, які б обслуговували юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців.</p> <p>За координації Міністерства провести зустрічі з представниками Міністерства розвитку громад і територій, ХОДА та ОМС щодо розробки та ефективності виконання програм соціально-економічного розвитку області та громади.</p>
--	--	------------	----------------------	---	-------------------	--	--

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Відсутність лікарні	Напруження	Соціально-економічна	Населення громади, Генічеська РДА, ХОДА	Середня, середньострокова	розміщено в корпусах закладу та гуртожитках. Невдоволення населення щодо втрати навчального закладу і осередку виховання молоді, втрати робочих місць викладачами стало фактором напруження у відносинах із військовими, незалучення їх до життя громади.	життя громади. Опрацювати з МОН, ХОДА, ОМС можливість відновлення роботи/відкриття нового навчального закладу.
					Є лікарня першої ланки (ФАП), де проводять прийоми чотири лікарі, за іншими медичними послугами населення їздять до Генічеська, Мелітополя, Херсона. Лікарня є великим приміщенням із можливістю надавати різні медичні послуги, оскільки до цього мала статус	ОМС із залученням Херсонського обласного центру здоров'я, Міністерства та незалежних експертів провести аудит найпоширеніших проблем, з якими стикаються мешканці громади та встановити медичні заклади, до яких звертаються мешканці громади, а також проаналізувати показники

						<p>лікарні районного рівня. У той же час за інформацією ОМС в районній лікарні в Генічеську не вистачає місць для стаціонарного лікування (особливо в літній період). Відсутність на місці лікарів відповідної категорії та попередження хвороб призводить до летальних випадків. Це підриває довіру до центральної влади щодо ефективності здійснення реформи.</p>	<p>розподілу медичної субвенції. Міністерству опрацювати разом із Національною службою здоров'я, ХОДА можливість періодичних візитів лікарів відповідного профілю до громади/ телемедичини/підвезення населення до районної лікарні. Надати експертну підтримку для проведення спільних зустрічей ОМС, РДА, Херсонського обласного центру громадського здоров'я, лікарів районної та місцевої лікарні з населенням щодо прав та можливостей отримання медпослуг. Міністерству опрацювати питання залучення допомоги від міжнародних організацій (зокрема, представництва Всесвітньої організації охорони здоров'я, Міжнародного Комітету Червоного Хреста, Національного товариства Червоного Хреста, Донорів) з метою сприяння наданню медичних послуг населенню.</p>
--	--	--	--	--	--	---	--

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Широкий доступ до наркотиків	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна, безпеки	Населення громади, групи осіб, які пов'язують із розповсюдженням наркотиків, Генічеський відділ поліції ГУ НП в Херсонській області	Висока, термінова	Високий рівень споживання наркотиків, особливо серед молоді і безробітних. Відсутнє матеріально-технічне і кадрове забезпечення лікування захворювання. Наркозалежним допомагають релігійні організації шляхом трудоотерапії, що в ЄІ пріоритетно до рабської праці. Безробітні, що споживають наркотики, вдаються до пограбування. Ситуація ускладнюється відсутністю вуличного освітлення, культурної складової, системної роботи з молоддю, а також відділу поліції в громаді. У разі відсутності належного реагування влади (ОМС, поліції) можливі випадки	Міністерству звернутись до Нацполіції України щодо залучення правоохоронних органів до визначення каналів та місць розповсюдження наркотиків. ОМС забезпечити сприяння роботі Нацполіції із припинення діяльності дилерів та здійснення превентивної просвітницької роботи (навчання, гарячі лінії, використання месенджерів, залучення військових/громадських формувань для посиленого патрулювання). Міністерству разом із Патрульною поліцією Херсонської області опрацювати можливість розробки соціальної реклами, спрямованої на попередження вживання

	самосуду над особами, що поширюють наркотики в громаді, з боку родичів, батьків наркозалежних осіб.	<p>наркотиків; залучити проекти МТД, ОМС, Патрульній поліції, провести просвітницьку роботу з батьками (навчання навичкам ідентифікації і боротьби з наркозалежністю). За участі Міністерства, ХОДА, ОМС провести обговорення та опрацювати можливість долучення сімейних лікарів, ФАП до програм протидії вживанню наркотиків. Міністерству долучити міжнародні організації для реалізації проєктів із попередження та подолання наркозалежності. Міністерству звернутися до Уповноваженого з прав людини Верховної Ради України щодо перевірки фактів порушення прав людини представниками релігійних організацій під час «трудотерапії» наркозалежних.</p>
--	---	--

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Невдоволення роботою поліції	Напруження	Соціально-економічна	Населення громади, ГУ НП у Херсонській області	Висока, середньострокова	<p>Нерозуміння населенням функцій і змін у роботі реформованої поліції, пожеж КПК, що дозволяє відпускати правопорушників одразу або через три години після затримання.</p> <p>Відсутність належної комунікації з боку поліції веде до підриву довіри до інституції. Населення вбачає необхідність постійної присутності поліцейського в громаді, враховуючи проблеми з наркотиками, освітленням, злочинністю в громаді, бо наразі поліцейський приїжджає в громаду кілька разів на тиждень.</p>	<p>Міністерству підтримати налагодження комунікації НП із населенням через проведення роз'яснювальної роботи в школах, комунальних установах, на базі селищної ради, а також діалогових заходів з представниками громади. Міністерству ініціювати звернення до ГУ НП, НП щодо відсутності представника поліції в громаді, що наближена до адмінмежі та має ряд проблемних питань.</p>

Незадоволеність комунальними послугами	Потенційний конфлікт	Соціально-економічна	ОМС, населення громади, підприємства, які надають комунальні послуги	Середня, термінова	Нецільодобове водопостачання, високі тарифи, що різняться для різних частин селища. Невдоволення населення відсутністю прибирання в селищі. Відсутність комунікації з населенням щодо можливостей вирішення проблем у комунальній сфері, що для населення свідчить про незацікавленість влади їх вирішувати, непрозорість діяльності ОМС.	За сприяння Міністерства, ОМС із залученням ХОДА, представників Української та незалежних експертів провести аудит комунальних систем, тарифів. Провести аудит ресурсів, що витрачаються з бюджету селища на прибирання/благоустрій, допомогти ОМС здійснити пріоритизацію витрат залежно від потреб громади. Провести діалогову зустріч для обговорення проблем водозабезпечення між ОМС, керівництвом КП і жителями громади.
Відсутність дозвілля, культурної складової	Напруження	Культурна, соціальна	ОМС, населення громади	Висока, середньострокова	Попри формальну наявність селищної програми розвитку культури, відсутні заклади культури, не здійснюється благоустрій селища, культурно-масові заходи для мешканців селища. Свідчить про низьку спроможність влади виконувати завдання,	Міністерству провести координаційні зустрічі з ОМС, Мінкультури, Мінмолодьспорту, ХОДА щодо можливостей проведення культурних заходів у громаді. Державного фінансування. Залучити міжнародні організації, ГО, БФ для реалізації культурних проєктів з урахуванням

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Відсутність громадського активізму	Імовірне напруження	Соціально-економічна, політична, безпеки	ОМС, населення громади	Середня, довгострокова	Відсутність активної громадської позиції жителів, ГО, громадського контролю за діяльністю місцевої влади, громадської експертизи та допомоги/ініціатив/співпраці з владою. Громадський активізм підмінено діяльністю релігійних організацій, освітніх закладів. Є передумови для відсутності підзвітності та прозорості діяльності ОМС, що знижує можливість ОМС використовувати потенціал населення для позитивних змін у громаді і здійснювати комунікацію з ним.	місцевих потреб і проблем у сфері культури, наявних ресурсів, варіантів їхнього вирішення.
					Провести діалогові зустрічі між ОМС та представниками громади щодо визначення Міністерству опрацювати можливість та вжити заходів для залучення проєктів МТД з метою проведення лекторіїв у громаді щодо можливостей самоорганізації населення, участі населення в житті громади.	Міністерству провести роботу щодо залучення міжнародних організацій, донорів, ГО та БФ щодо розвитку громадського сектору в селищі.

КАЛАНЧАЦЬКА СЕЛИЩНА ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

Виявлені у процесі збору інформації та обстеження громади

- 1.** Низька інституційна спроможність місцевої влади.
- 2.** Відсутність стратегії розвитку ОТГ.
- 3.** Безробіття і відсутність спеціалістів відповідних професій.
- 4.** Незадовільне медичне забезпечення.
- 5.** Небезпечна екологічна ситуація, пов'язана з діяльністю промислових підприємств («Кримський титан» поблизу адміністративної межі, Каланчацький маслозавод на території громади).
- 6.** Невдоволення роботою поліції.
- 7.** Застарілі системи життєзабезпечення в громаді.
- 8.** Відсутність газифікації селищ, що входять до складу ОТГ.
- 9.** Відсутність культурної складової в житті громади.
- 10.** Відсутність професійно-технічних навчальних закладів або закладів вищої освіти.
- 11.** Відсутність громадської активності, участі членів громади в її житті.

Таблиця 4

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Віртідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Відсутність стратегії/бачення економічного розвитку громади після 2014 року	Напруження	Соціально-економічна	ЦОВВ, ХОДА, ОМС, місцеве населення	Висока, середньострокова	<p>На сайті ОТГ відсутня інформація щодо будь-яких програмних документів і планів, відповідь на запит у рамках Проєкту від ОМС не надійшла.</p> <p>Громада є аграрною, тому відсутність роботи для тих, хто не є фермером чи землевласником, спонукає населення виїжджати з громади до Херсону чи інших регіонів. Безробітні починають займатись нелегальним бізнесом, протизаконною діяльністю. При цьому в громаді не вистачає спеціалістів ряду виробничих та інших професій.</p>	<p>За координації Міністерства провести зустріч з представниками Мінрозвитку, ХОДА та ОМС щодо розробки та ефективності виконання програм соціально-економічного розвитку області та громади. Міністерству звернутись до міжнародних партнерів щодо можливості проведення (у рамках діючих проєктів/ програм МТД) навчання для працівників апарату та депутатів ОТГ зі стратегічного планування, забезпечення економічного розвитку. Міністерству надати сприяння ОМС у частині залучення експертів з метою проведення аналізу ресурсів та потенціалу громади.</p>

Доступ до земельних ресурсів	Потенційний конфлікт	Соціально-економічна	Фермери, бізнесмени, власники/орендарі землі, ОМС	Високий, середньострокова	У разі запровадження земельної реформи земель сільськогосподарського призначення не вистачить для реалізації права на землю кожного мешканця громади, що призведе до конфлікту між владою та місцевим населенням. Учасники фі вважають, що багато землі необліковано через нелегальну передачу її в оренду місцевою владою. Проблемним питанням також визначено інвентаризацію землі та ідентифікацію (пошук) власників землі за існуючими договорами оренди.	ОМС разом із Головним управлінням Держгеокадастру в Херсонській області вивчити ситуацію щодо наявних земельних ресурсів, пріоритизації потреб громади з урахуванням планів її розвитку, Міністерству ініціювати залучення проектів МТД, донорів для підвищення спроможності апарату селищної ради з обліку та розподілу земель, передавання досвіду інших громад/країн, де були успішні практики. Міністерству надати експертну підтримку налагодженню комунікації ОМС із населенням для зняття напруги, проведення навчання з осов конфліктної чутливості.
Недофінансування районної лікарні	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна	ОМС, Каланчацька РДА, ХОДА	Високий, термінова	У селищі розташовані в одному приміщенні лікарня першої ланки, де проводять прийом	ОМС із залученням Херсонського обласного центру здоров'я та незалежних експертів

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
					<p>декілька лікарів (фінансується з бюджету ОТГ), і районна лікарня другої ланки (недостатнє фінансування з бюджету РДА). Відсутність належного фінансового забезпечення районної лікарні та фонду тимчасового житла для лікарів призводить до браку кваліфікованих кадрів та ненадання на належному рівні районною лікарнею послуг населенню. Каланчацька РДА здійснює адміністративний тиск на ОМС щодо утримання районної лікарні за рахунок ОМС.</p>	<p>провести аудит витрат районної лікарні, а також розподілу медичної субвенції для Каланчацького району та ОТГ з метою пріоритизації потреб громади, ефективності надання медичних послуг. У рамках Проєкту надати експертну підтримку для проведення спільних зустрічей ОМС, РДА, Херсонського обласного центру громадського здоров'я, лікарів районної та місцевої лікарень з метою з'ясування можливостей покращення рівня надання допомоги населенню та утримання районної лікарні. Здійснити інвентаризацію фонду тимчасового житла для надання молодим спеціалістам – лікарям.</p>

Невдоволення роботою поліції	Напруження	Соціально-економічна	Населення громади, ГУ НП	Висока, середньострокова	Нерозуміння населенням функцій і змін у роботі реформованої поліції, пожежень КПК, що дозволяють відпустити правопорушників одразу або через три години після затримання. Відсутність належної комунікації з боку поліції веде до підриву довіри до інституції.	Міністерству підтримати налагодження комунікації НП із населенням через проведення роз'яснювальної роботи в школах, комунальних установах, на базі селищної ради, а також діалогових заходів із представниками громади. Міністерству звернутись до НП, ГУ НП та спільно опрацювати можливість залучення проєктів МТД щодо проведення навчання з метою запобігання професійному вигоранню серед поліцейських, запуску соціальної реклами для популяризації поліцейських серед місцевого населення, налагодження співпраці поліції і ЗМІ з метою об'єктивного висвітлення роботи поліції.
Відсутність організації дозвілля, культурної складової	Напруження	Культурна, соціальна	Місцева влада, населення громади, регіональна влада	Висока, середньострокова	Неважаючи на формальну наявність селищної програми розвитку культури, відсутні заклади	Міністерству провести координаційні зустрічі з ОМС, Мінмолодьспорту, ХОДА щодо можливостей

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Брак комунікації між ОМС і жителями населених пунктів, що входять до складу ОТГ	Існуючий конфлікт	Політична	ОМС, населення громади	Висока, середньо-строкова	культури, благоустрій селища, культурно-масові заходи для мешканців селища. Свідчить про низьку спроможність влади виконувати завдання, покладені на неї Законом України «Про місцеве самоврядування».	проведення культурних заходів у громаді, державного фінансування. Міністерству та Мінкультури провести роботу щодо залучення міжнародних організацій, донорів, ГО, БФ для реалізації культурних проєктів у громаді. Провести діалогову зустріч у громаді за участі активних жителів громади, представників місцевої влади для обговорення місцевих потреб та проблем у сфері культури, спільного пошуку варіантів їхнього вирішення.
					Інформація на вебсайті селищної ради з'являється із запізненням. Немає місцевих ЗМІ, крім однієї районної газети. Тому у влади немає можливості	У рамках Проєкту фасилітаторам і представникам Міністерства ініціювати обговорення з ОМС проблеми наповнення сайту та необхідності

					<p>на належному рівні інформувати населення восьми сіл громади про свою діяльність, обговорювати проблеми. Актуалізуються ризики зовнішнього впливу.</p>	<p>його технічного аудиту; здійснення онлайн-трансляції засідань селищної ради. Міністерству опрацювати можливість залучення проектів МТД для проведення заходів з підвищення кваліфікації представників ОМС, відповідальних за комунікацію, розробки механізму оповіщення громади про важливі події в житті громади. У рамках Проекту провести тренінг для ОМС із конфліктної чутливості, попередження та вирішення конфліктів. За можливості залучити інші організації, в тому числі міжнародні, та донорів, що реалізують аналогічні проекти до проведення тренінгів/лекцій щодо прав і можливостей місцевих мешканців здійснювати контроль за місцевою владою. За сприяння Міністерства разом з ОМС опрацювати з</p>
--	--	--	--	--	--	--

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Відсутність газифікації в селах, що входять до складу ОТГ	Потенційний конфлікт	Соціально-економічна	Місцева влада, населення 2 сіл, що входять до складу ОТГ	Висока, середньострокова	Відсутність протягом багатьох років газифікації у двох селах на узбережжі, що увійшли до складу ОТГ після 2016 р. У разі тривалого невирішення цього питання є ризик підриву довіри до ОМС з боку мешканців відповідних сіл, а також зневіри в ефективності реформи місцевого самоврядування.	територіальним підрозділом Національної ради з питань телебачення і радіомовлення можливість започаткування проекту «Радіо громад».
					За сприяння Міністерства ОМС разом із незалежними експертами з числа профільних ГО провести аудит та пріоритизацію бюджету ОТГ, разом із ХОДА та газопостачальним підприємством опрацювати можливості газифікації сіл; у разі відсутності можливостей для фінансування визначити альтернативні шляхи теплопостачання сіл. За підтримки Проекту провести діалогові зустрічі між ОМС і старостами сіл, що входять до складу	

Спротив населення щодо будівництва вітрових електро-станцій	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна	ТОВ «Віндкрафт», населення громади	Висока, термінова	<p>Не зважаючи на проведення громадські слухання, місцеве населення виступило проти будівництва вітропарку, обґрунтовуючи це екологічною небезпекою та приведенням ґрунтів у непридатний стан. Спроби ОМС понизити рівень невдоволення серед населення виявились неефективними. Невирішення цього конфлікту може спричинити протести серед населення, перешкоджання веденню бізнесу (відтік інвестицій з громади), утвердження переконання про непрозорість діяльності ОМС.</p>	<p>ОТГ, щодо визначення пріоритетів та джерел фінансування заходів у селах.</p> <p>У рамках Проекту надати експертну підтримку для проведення діалогових заходів у громаді щодо зниження рівня напруги із залученням мешканців громади, ОМС, представників компанії.</p>
---	-------------------	----------------------	------------------------------------	-------------------	---	--

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Викиди в атмосферне повітря та в стічні води відходів ВАТ «Каланчацький масло- завод»	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна	ВАТ «Каланчацький маслозавод», населення громади	Висока, термінова	Місцеве населення незадоволене екологічними проблемами, спричиненими роботою маслозаводу на території ОТГ. Невирішення цього конфлікту може спричинити протести серед населення, перешкодження веденню бізнесу (відтік інвестицій з громади), утворення переконання про непрозорість діяльності ОМС.	За координації Міністерства разом з ОМС із залученням Держспоживслужби, Держекоінспекції, ХОДА визначити рівень екологічної, санітарно-епідеміологічної безпеки від роботи заводу. У рамках Проєкту надати експертну підтримку для проведення діалогових зустрічей у громаді із залученням мешканців громади, ОМС, представника компанії.
Відсутність професійно-технічних або закладів вищої освіти на території ОТГ	Напруження	Соціально-економічна	ОМС, населення громади, ХОДА	Висока, середньострокова	Відсутність закладів навчання і осередку виховання молоді ускладнює соціально-економічній та культурній розвиток громади через брак кваліфікованих кадрів, відсутність джерел надходження доходів до місцевого бюджету.	За координації Міністерства в рамках Проєкту провести робочі зустрічі та обговорення із залученням ХОДА, ОМС, МОН щодо доцільності та можливості відновлення роботи/відкриття нового навчального закладу. Міністерству звернутись

						до Державної служби зайнятості з метою проведення разом з ОМС профорієнтаційних заходів серед мешканців громади (особливо молоді).
Проблеми з енергопостачанням	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна	ОМС, населення громади, постачальники електроенергії (власник/орендар місцевих енергетичних мереж)	Середня, термінова	Старі системи та мережі енергопостачання зумовлюють перебої енергопостачання у зв'язку з погодними умовами. У комунікації з підприємством-постачальником виникають складнощі. Відсутність комунікації ОМС із населенням щодо цього питання свідчить про низьку спроможність влади, підтримує довіру до влади та ставить під сумнів прозорість її діяльності.	За сприяння Міністерства ОМС із залученням ХОДА провести аудит електромереж селища. За координації Міністерства в рамках Проєкту організувати діалогову зустріч між ОМС, представниками громади з керівництвом енергетичної компанії з метою визначення можливих шляхів покращення ситуації.
Відсутність громадського активізму	Імовірне напруження	Соціально-економічна, політична, безпекова	Громадські організації, ОМС, населення громади	Середня, довготривала	Відсутність активної громадської позиції жителів, ГО, громадського контролю за діяльністю місцевої влади, громадської експертизи та співпраці з владою.	Міністерству опрацювати можливість та вжити заходів для залучення проєктів МТД із метою проведення лекторії у громаді щодо можливостей самоорганізації населення,

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність, вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Не реалізовано жоден проект за рахунок ДФРР	Існуючий конфлікт	Політична, соціально-економічна	ОМС, регіональна влада, ЦОВВ	Середня, середньострокова	Громадський активізм підмінено діяльністю релігійних організацій, а також освітніх закладів. Є передумови для відсутності підзвітності та прозорості діяльності ОМС, що знижує можливість ОМС використовувати потенціал населення для позитивних змін у громаді.	Участі населення в житті громади. Міністерству провести роботу щодо залучення міжнародних організацій, донорів, ГО та БФ щодо розвитку громадського сектору в селищі.
					Каланчацька ОТГ жодного разу не отримувала фінансування на проекти за рахунок ДФРР, при цьому щороку подавались проектні пропозиції. Це може свідчити про інституційний конфлікт на рівні ОМС/ХОДА.	За координації Міністерства разом із Міністерству, ХОДА, ОМС визначити проблемні питання щодо подання заявок на фінансування від ОТГ. Міністерству разом із Міністерству міжнародними партнерами опрацювати можливість проведення навчання щодо складання проектних пропозицій для фінансування проектів і заходів за рахунок ДФРР для працівників апарату ОТГ.

Негативне ставлення мешканців до військових на боцвін території громади	Існуючий конфлікт	Політична, соціально-економічна	Місцева влада, ЦОВВ	Середня, коротко-строкова	На території громади з 2014 р. дислокується військова частина. За інформацією голови ОТГ, військовослужбовці руйнують частини очисних споруд та устаткування. Негативне ставлення може призвести до підриву авторитету влади та військових, а також дестабілізації ситуації в громаді. Неналежний рівень комунікації ОМС з представниками військової частини, низький рівень їхньої залученості до заходів, що проводяться в громаді	У рамках Проекту за координаті Міністерства провели робочі та діалогові зустрічі із залученням генштабу ЗСУ, представників військової частини, ОМС із метою зняття напруження через перебування військових у громаді. За координаті Міністерства разом із ОМС та військовою частиною розробити спільні заходи щодо залучення військових до життя громади.
Відмова мешканців формувати ОСББ	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна	ОМС, мешканці багатоквартирних будинків	Низька, середньо-строкова	За інформацією голови ОТГ, проводилась роз'яснювальна робота, однак безрезультатно. Ситуація свідчить про недостатню комунікацію з населенням щодо переваг створення ОСББ і про наявність проблем у сфері ЖКГ.	Міністерству звернутись до Міністервиту щодо надання методичної підтримки для вирішення питання, проведення разом з ОМС діалогових зустрічей із мешканцями багато-квартирних будинків із метою роз'яснення позитивних змін у разі створення ОСББ, залучення до проведення консультацій експертів із профільних ГО.

ГРОМАДА МІСТА ХЕРСОНА

Виявлені у процесі збору інформації та обстеження громади

1. Відсутність ефективної стратегії розвитку міста.
2. Труднощі реалізації реформи місцевого самоврядування, передання на місцевий рівень повноважень і ресурсів.
3. Неефективність та непрозорість роботи органів місцевої влади, відсутність комунікації з населенням.
4. Проблеми інституційного розвитку та низька інституційна спроможність.
5. Відсутність або низький рівень іноземних та державних інвестицій, відсутність проектів МТД.
6. Відсутні плани щодо благоустрою міста, невдоволення роботою комунальних служб.
7. Пасивність членів громади.
8. Поширеність корупції, економічна закритість громади.
9. Поширення і безперешкодний доступ до наркотиків та психотропних речовин.
10. Високий рівень захворюваності на туберкульоз та онкозахворювання.
11. Зношеність комунальної інфраструктури, покладання на місцеву владу відповідальності за це.
12. Відсутність сміттєпереробних заводів, неналежне утримання і обслуговування місць для захоронення/складання відходів.
13. Безробіття, відсутність кваліфікованих кадрів певних професій.
14. Відсутність політичної культури і програмної партійної діяльності, дотримання загальнополітичного курсу.
15. Недостатня кількість соціальних працівників.
16. Незадовільна робота комунального транспорту.
17. Невдоволення роботою і недовіра до поліції на фоні погіршення криміногенної ситуації, розповсюдження наркотиків, неконтрольованого доступу до зброї, відсутності належної комунікації щодо кримінально-процесуального законодавства.
18. Відсутність належної організації міською радою дозвілля для членів громади.

Фактори ризику виникнення конфліктів, що були ідентифіковані за результатами зустрічі з представниками Херсонської міської ради, в більшості співпадають з тими, визначеними за результатами EI, FI, інформацією з відкритих джерел. Вони зазначені в таблиці нижче.

Таблиця 5

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність та вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Відсутність ефективної стратегії/бачення економічного розвитку громади після 2014 року	Напруження	Соціально-економічна	ЦОВВ, ХОДА, ОМС, місцеве населення	Висока, середньо-строкова	Формальне виконання програми соціально-економічного розвитку громади, відсутність ефективної програми після 2014 року. Проблема загострюється через недиверсифіковані доходи громади, відсутність роботи для тих, хто не зайнятий у сфері послуг та торгівлі, виїзд населення на заробітки, ведення нелегального бізнесу, протизаконної діяльності безробітними.	За координації Міністерства провести зустріч із представниками Міністерства розвитку громад і територій, ХОДА та ОМС щодо розробки та ефективності виконання програм соціально-економічного розвитку області та громади. Міністерству звернутись до міжнародних партнерів щодо можливості проведення (у рамках діючих проектів/програм МТД) навчання для працівників виконкому зі стратегічного планування, забезпечення економічного розвитку. Міністерству надати сприяння ОМС у частині залучення експертів із метою проведення аналізу ресурсів і потенціалу громади та розробки стратегії розвитку міста.

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність та вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Недовіра і невдоволення роботою місцевої влади	Існуючий конфлікт	Політична, соціально-економічна	ОМС, ГО, населення громади	Висока, термінова	Під час ФІ та усіх ЕІ заявлено про абсолютну відсутність довіри та невдоволення результатами роботи місцевої влади через політичну ситуацію всередині ОМС (ситуативні політичні союзи), персональний склад депутатського корпусу (більше третини депутатів є директорами КП, що свідчить про бажання отримати контроль над ресурсами громади), фінансові інтереси, корупцію депутатів міськради, недостатню комунікацію і закритість міськради, неможливість впливу на процеси управління в громаді з боку місцевого населення.	За координації Міністерства провести зустріч із представниками ОМС, громадської ради при міському голові, молодіжної ради щодо підвищення спроможності ОМС через налагодження роботи прес-служби та відділу зв'язків із громадськістю, підвищення кваліфікації персоналу (зокрема, керівних кадрів) зі стратегічного планування, комунікацій, конфліктної чутливості, запровадження / відновлення прозорих публічних процедур (публікацій на вебсайті всіх необхідних документів, проведення зустрічей з представниками ОМС і громадськістю).

Відсутність взаємодії та конфлікт між ОМС та ХОДА	Існуючий конфлікт	Політична	ОМС, ХОДА	Висока, термінова	<p>Багаторічне протистояння вертикалей влади (виконавча/президентська – місцева) особливо поглибилось з урахуванням політичних особливостей регіону. Взаємодія уже протягом тривалого часу побудована на рівні керівників структурних підрозділів ОДА та ОМС. Тривалий конфлікт знижує рівень довіри до інститутів влади на місцях, знижує зацікавленість населення, громадського сектору у співпраці з місцевою владою.</p>	<p>За координації Міністерства провести робочі та діалогові зустрічі із залученням ХОДА, ОМС до розробки карти/матриці взаємовигідної взаємодії ОДА і ОМС. Міністерству розглянути можливість та звернутись до міжнародних організацій і крайні-партнерів з ініціативою організації спільних візитів керівництва ОДА та ОМС з метою вивчення кращого досвіду місцевого економічного планування, розвитку, вирішення спільних пріоритетних питань.</p>
Невдоволення роботою поліції	Напруження	Соціально-економічна	Населення громади, Херсонський міський відділ поліції	Висока, середньострокова	<p>Нерозуміння населенням функцій і змін у роботі реформованої поліції, нерозуміння положень КПК, що дозволяють відпускати правопорушників одразу або через три години після затримання. Відсутність належної комунікації з боку поліції веде до підриву довіри до інституції.</p>	<p>Міністерству підтримати наладження комунікації НП із населенням через проведення роз'яснювальної роботи в школах, комунальних установах, на базі ОМС, а також діалогових заходів із представниками громади. Міністерству звернутись до НП, ГУ НП та спільно</p>

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність та вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Відсутність організації дозвілля, культурної складової	Напруження	Культурна, соціальна	Місцева влада, населення громади, регіональна влада	Середня, середньострокова		<p>опрацювати можливість залучення проектів МТД з метою підвищення поваги до поліцейських, запобігання професійному вигоранню, запуску соціальної реклами для популяризації поліцейських серед місцевого населення, налагодження співпраці між поліцією і ЗМІ з метою об'єктивного висвітлення роботи поліції.</p>
					Відсутні заклади культури (власне приміщення, сцена, обладнання), не здійснюється благоустрій міста, не проводяться культурно-масові заходи для мешканців міста. Створений один громадський простір, що працює в літній період, та заплановане фінансування	<p>Міністерству провести координаційні зустрічі з ОМС, Мінмолодьспорту, ХОДА щодо можливостей проведення культурних заходів у громаді; визначити потреби громади у сфері культури та можливості державного фінансування. Міністерству та Мінкультури провести роботу щодо</p>

Відсутність належної комунікації між місцевою владою і мешканцями	Існуючий конфлікт	Політична	Місцева влада, населення громади	Середня, середньострокова	Комунікація з представниками місцевої влади заснована на особистих стосунках. Відсутність зачасного повідомлення / публікування на вебсайті міської ради повного переліку питань порядку денного сесій.	залучення міжнародних організацій, донорів, ГО, БФ для реалізації культурних проєктів. Міністерству розглянути можливість організації ознайомчих візитів ОМС до інших громад України для вивчення кращих практик організації дозвілля, культурного життя, проведення навчання. Міністерству опрацювати можливість залучення МТД для розробки брендбука міста, сприяння використанню ГО, турагентами, підприємствами брендбука для його впізнаваності.
					У рамках Проєкту Фасилітаторам та представникам Міністерства ініціювати обговорення з ОМС проблеми наповнення сайту та необхідності його технічного аудиту. Міністерству опрацювати можливість залучення проєктів МТД для	

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність та вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Недостатня кількість соціальних робітників	Прихований конфлікт	Соціально-економічна, політична	ОМС, ЦОВВ	Висока, термінова	Вебсайт міської ради не наповнюється регулярно (в ОМС це пояснюється недостатністю персоналу). Місцеві ЗМІ у громаді політизовані і належать різним політичним групам. Представники виконкому мають досить низьку кваліфікацію у сфері стратегічних комунікацій, розробки стратегій розвитку громади, не мають підготовки у сфері врегулювання та попередження конфліктів.	проведення заходів із підвищення кваліфікації представників ОМС, розробки механізму оповіщення громади про важливі події. У рамках Проєкту провести тренінг для ОМС із конфліктної чутливості, попередження та вирішення конфліктів. Залучити міжнародні організації, донорів, що реалізують аналогічні проєкти до проведення тренінгів/лекцій щодо прав і можливостей місцевих мешканців здійснювати контроль за роботою місцевої влади. Міністерству із залученням ОМС, ХОДА, Міністерства соціальної політики провести аудит функціоналу Центру соціальних служб

	Неконтрольований доступ до зброї	Напруження	Безпеки	Населення громади, ГУ НП, учасники АТО/ООС		Середня, середньострокова		<p>дітей та молоді (раніше було 70 працівників). Вони працюють не лише з родинами, що опинилися у складних життєвих обставинах, але моніторять і проводять обстеження/перевірку різних категорій соціально вразливих осіб. Обстеження, складання документів передусе нараховують і виплаті соціальної допомоги. Непомірно великий обсяг завдань призводить до відсутності роботи з раніше судимими, наркозалежними, безхатченками, безробітними, а також недостатньої уваги щодо запобігання домашньому насильству, інтеграції учасників АТО тощо.</p>	<p>дітей та молоді. Провести діалогові заходи між ОМС, Центром, жителями громади щодо необхідності збільшення чисельності працівників. Міністерству посприяти в залученні допомоги для Центру (у вигляді додаткових працівників) на рівні міжнародних організацій, волонтерської спільноти.</p>	<p>ГУ НП у Херсонській області за підтримки міжнародних організацій залучити незалежних експертів для</p>
--	----------------------------------	------------	---------	--	--	---------------------------	--	--	---	---

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність та вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Відсутність належного функціонування ЦНАПУ	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна	ОМС, населення громади	Висока, термінова	зброї, особливо з території проведення АТО/ООС. Серед зброї є чимало вибухових пристроїв – гранат, що можна легко придбати. Додатковим фактором ризику для розповсюдження нелегальної зброї є географічне розташування (порт, адмінмежа), Зброя також використовується фермерами для самозахисту.	проведення моніторингу щодо розповсюдження нелегальної зброї, типів, каналів її надходження і маршрутів поширення. За результатами дослідження рекомендувати перевелік заходів, спрямованих на зниження кількості нелегальної зброї.
					Протягом багатьох років сервіс щодо реєстрації місця проживання надається окремо від ЦНАПУ у приміщенні виконкому міськради. Для отримання послуг потрібно очікувати в чергах. ФІ та ЕІ продемонстрували	Міністерству разом з ОМС ініціювати здійснення аудиту функціоналу структурного підрозділу ОМС, що надає послуги з реєстрації місця проживання; проведення зустрічей з представниками ОМС і районів міста для визначення можливих варіантів вирішення

Відсутність інфраструктури на земельних ділянках, що надані учасникам АТО	Імовірний конфлікт	Соціально-економічна	Учасники АТО, ОМС, Міністерство	Середня, Середньострокова	<p>високий рівень невдоволення цими послугами та нерозуміння причин такого тривалого невирішення ситуації з боку ОМС. В ОМС проблему визнають і пояснюють відсутністю приміщення для розміщення всіх операторів в одному ЦНАПі.</p>	<p>питання, зокрема виділення приміщення. Опрацювати можливість залучення проектів МТД, донорів задля облаштування ЦНАПУ для мешканців, а також ВПО та населення АР Крим.</p>
			Учасники АТО, ОМС, Міністерство	Середня, Середньострокова	<p>Учасникам АТО було передано у власність земельні ділянки на березі озера, що не мають жодної інфраструктури і не призначені для будівництва. Місцева влада не має фінансування для створення відповідної інфраструктури і наявних вільних земельних ділянок у розпорядженні. При цьому державних програм, які б покрили витрати на будівництво, також не існує. Учасники АТО продають земельні ділянки. Невирішення ситуації може викликати протести серед учасників АТО проти ОМС та органів державної влади.</p>	<p>Міністерству провести обговорення проблемних питань і механізмів їхнього вирішення з ОМС, звернутись до Міністерства у справах ветеранів з пропозицією розробки державної програми, яка б забезпечила можливість учасникам АТО використовувати отримані земельні ділянки за призначенням, а не перепродавати.</p>

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність та вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Відсутність громадсько-го активізму	Імовірне напруження	Соціально-економічна, політична, безпеки	ГО, ОМС, населення громади	Середня, довгострокова	<p>Попри наявність громадських активістів і проведення близько 700 протестів/акцій у 2019 р. (за інформацією Херсонського міського відділу поліції), ЕІ та ФІ показали, що населення Херсону не проявляє інтересу до вирішення питань місцевого значення, ініціювання суспільно корисних заходів.</p> <p>Спостерігається активність одних і тих самих ГО, які діють 10-15 років, причому не ідентифіковано потужних молодіжних організацій. Ситуація створює передумови для відсутності підзвітності та прозорості діяльності ОМС, позбавляє ОМС можливості використовувати потенціал населення для позитивних змін у громаді, а також комунікації з ним.</p>	<p>Міністерству опрацювати можливості та вжити заходів для залучення проєктів МТД із метою проведення лекторіїв у громаді щодо самоорганізації населення, участі населення в житті громади.</p> <p>Міністерству провести роботу щодо залучення міжнародних організацій, донорів, ГО та БФ щодо розвитку громади за секторальним принципом (освіта, культура, охорона здоров'я тощо).</p>

Широкий доступ до наркотичних речовин	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна, безпеки	Населення громади, групи осіб, які пов'язують із розповсюдженням наркотиків, ОМС, Патрульна поліція Херсонської області, Херсонський міський відділ поліції	Висока, термінова	Особливо багато молоді і безробітних серед споживачів наркотиків (від 2 до 7 тис. наркозалежних). Допомога наркозалежним релігійними організаціями часто відбувається шляхом трудотерапії, що, за ЕІ, має ознаки використання примусової праці. Безробітні, що споживають наркотики, є додатковим ризиком для безпеки населення, оскільки пограбування є джерелом отримання коштів. У разі відсутності належного реагування влади (ОМС, поліції) можливі випадки самосуду з боку родичів, батьків наркозалежних осіб.	Міністерству звернутись до Нацполіції України щодо залучення правоохоронних органів до визначення каналів та місць розповсюдження наркотиків. ОМС забезпечити сприяння роботі Нацполіції із припинення діяльності дилерів та здійснення превентивної просвітницької роботи (навчання, гарячі лінії, використання месенджерів, залучення військових/громадських формувань для посиленого патрулювання). Міністерству разом із Патрульною поліцією Херсонської області опрацювати можливість розробки соціальної реклами, спрямованої на попередження вживання наркотиків; залучити проекти МТД. ОМС, Патрульній поліції провести просвітницьку роботу з батьками. За участі Міністерства,
---------------------------------------	-------------------	-------------------------------	---	-------------------	---	--

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність та вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Неналежне утримання і обслуговування міськскладання відходів	Існуючий конфлікт	Соціально-економічна, безпеки	ОМС, населення громади, підприємства, які надають комунальні послуги	Висока, термінова	Проблема не вирішується вже близько десяти років. Улітку один із районів міста потерпає від неприємних запахів. За інформацією ЕІ, всі інвестиційні пропозиції щодо будівництва сміттєпереробного	ХОДА, ОМС провести обговорення та опрацювати можливість долучення сімейних лікарів до програм протидії вживанню наркотиків. Міністерству звернутися до Уповноваженого з прав людини Верховної Ради України щодо перевірки фактів порушення прав людини представниками релігійних організацій під час трудової терапії наркозалежних.
					За координаційної ролі Міністерства дослідити проблему громади, залучивши МОЗ, Державну екологічну інспекцію, Держспоживслужбу, ХОДА, Херсонську обласну санітарно-епідемологічну станцію, Управління	

Недостатність/ відсутність вуличного освітлення	Існуючий конфлікт	Безпеки	ОМС, населення громади	Висока, термінова	<p>Заводу були відхилені місьцевою владою. Місьцеве населення вбачає в цій ситуації корупційну складову. Ситуація несе велику екологічну небезпеку для населення міста та околиць.</p> <p>За інформацією ОМС за 2019 р. з 14 тис. необхідних ліхтарів було встановлено 4 тис. Відсутність освітлення вносить зміни до взаємодії мешканців громади, ускладнює життя, можливість підтримки соціальних зв'язків. Є відсутність відчуття безпеки в громаді. Свідчить про низький рівень економічного розвитку громади.</p>	<p>водних ресурсів, ОМС та інші профільні установи і правоохоронні органи. Провести моніторингові візити, за результатами яких взяти відповідних заходів. Налагодити комунікацію між ОМС і населенням громади.</p> <p>ОМС із залученням експертів з числа профільних ГО Херсонщини здійснити аналіз та провести оптимізацію ресурсів для фінансування вуличного освітлення, опрацювати можливість участі в державних програмах фінансування і міжнародних кредитних програмах. Міністерству звернутись до МВС/ НП щодо забезпечення посиленого патрулювання вулиць.</p>
---	-------------------	---------	------------------------	-------------------	--	---

Фактор ризику	Тип напруження	Сфера	Залучені сторони	Вірогідність та вид загрози	Коментар	Рекомендації щодо заходів для зниження напруги
Відсутність інвестиційних і грантових проектів	Напруження	Політична, соціально-економічна	ОМС, громадський сектор, ЦОВВ	Середня, середньострокова	За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі, листа-відповіді ОМС та Порталу відкритих даних, відсутня або ж незначна залученість МТД, коштів міжнародних фінансових організацій, державних та іноземних інвестицій. Свідчить про низьку спроможність ОМС співпрацювати з міжнародними організаціями через відсутність кваліфікованих кадрів або про непрозорість діяльності і закритість місцевої влади.	За координації Міністерства разом з ОМС, ХОДА визначити проблемні питання щодо залучення інвестицій, МТД для розвитку громади міста Херсона. Міністерству опрацювати можливість та вжити заходів для проведення навчання щодо складання проектних пропозицій для працівників виконкому із залученням міжнародних організацій, донорів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАХОДІВ ДЛЯ УСУНЕННЯ ФАКТОРІВ РИЗИКУ ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТІВ У ГРОМАДАХ

Щодо внутрішніх факторів ризику, спільних для всіх громад

- 1.** Формування, розвиток компетенцій зі збору інформації, аналізу, оцінювання, планування та організації інтервенцій у конфлікти, їхньої профілактики у представників ОМС, ГО, правоохоронних органів. Сприяння навчанню вказаних цільових груп основам фандрейзингу, проектному менеджменту, комунікативним стратегіям, стратегічному плануванню, організації діалогу, методам прийняття рішень за допомогою партисипативних інструментів.
- 2.** Запровадження системи заходів для забезпечення ефективної, прозорої комунікації між ОМС та населенням громад.
- 3.** Налагодження міжвідомчої співпраці щодо різних напрямів розвитку громад. Надання експертної підтримки ОМС для аналізу наявних у громаді ресурсів та пріоритизації потреб населення громади з метою ефективного планування і реалізації заходів, спрямованих на соціально-економічний розвиток громад.
- 4.** За ініціативи та координаційної ролі Міністерства розглянути проблемні питання (зокрема, у сферах економіки, екології, охорони здоров'я, освіти) м. Лисичанська, Соледарської ОТГ, Каланчацької ОТГ, селища Новоолексіївки та м. Херсона на рівні профільних ЦОВВ із залученням Донецької, Луганської військово-цивільних ОДА, Херсонської ОДА та ОМС.
- 5.** Розвиток громадянського суспільства на території громад за відповідними профілями: освіта, культура, аграрний сектор, екологія, водні ресурси, співпраця з правоохоронними органами, медицина, аналітична діяльність, захист прав людини тощо.

Щодо зовнішніх факторів ризику, спільних для всіх громад

- 1.** Надання підтримки на національному рівні розвитку громад, що зазнали негативного впливу внаслідок конфлікту у Донецькій та Луганській областях, а також Херсонської області.
- 2.** Пропозиція міжнародним та донорським організаціям щодо спільного узгодження проектних цілей та завдань на територіях громад, щоб запобігти дублюванню функцій, зусиль в одних громадах та надати допомогу тим громадам, які не є в фокусі уваги.
- 3.** Розробка і впровадження механізму раннього попередження і раннього реагування на загрози в Донецькій, Луганській і Херсонській областях.
- 4.** Розробка комплексної програми економічного розвитку Херсонщини як пріоритетного регіону і хабу, що демонструватиме відновлення і розвиток, заснований на потенціалі територіальних громад та розбудові їхньої спроможності.
- 5.** Постійний моніторинг настроїв населення Донеччини, Луганщини і Херсонщини щодо довіри до влади, загроз національній безпеці та суверенітету.
- 6.** Розвиток та підтримка місцевих ЗМІ, проведення тренінгів для журналістів, підготовка журналістів за спеціалізацією (зокрема, аналітичної журналістики).
- 7.** Розвиток «Радіо громад» на місцевому рівні, тобто в селищах.

ЕТАП 3. РОЗРОБКА ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ЗАХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ГРОМАДИ ТА ЗМЕНШЕННЯ РИЗИКІВ

19 вересня 2019 року в Лисичанську та в Соледарі, а 10 – 12 лютого 2020 року в Новоолексіївці, Каланчаку і Херсоні у форматі круглих столів експерти Проекту представили результати дослідження громад щодо ризиків виникнення конфліктів. Переважна більшість учасників круглих столів у громадах – представники органів місцевого самоврядування і депутати місцевих рад. У Соледарі до заходу приєдналися представники ЗМІ, поліції, громадського сектору, а в Лисичанську – ВПО, представники ЗМІ, церкви.

У Лисичанську і Соледарі представникам громад було запропоновано разом з експертами визначати під час круглих столів можливі заходи з врегулювання та запобігання конфліктам відповідно до ідентифікованих факторів ризику. У громадах Херсонщини було використано інший підхід – ОМС та іншим зацікавленим сторонам було представлено не лише фактори ризику виникнення конфліктів та ідентифіковані конфлікти, але й надані рекомендації/пропозиції заходів. Таким чином представники громад обговорювали реалістичність виконання рекомендованих заходів силами самих громад і за підтримки експертів.

Загалом за результатами проведення круглих столів представники громад підтвердили всі встановлені за індикаторами та методикою МР ризику виникнення конфліктів та існуючі конфлікти. У ході обговорення були також деталізовані першопричини, сторони, наслідки конфліктів та/або виявлені додаткові ризики їхнього виникнення у громадах:

у Соледарській ОТГ

- > злив нечистот на вулицях селища, яке входить до складу ОТГ, у результаті чого зростає невдоволення жителів роботою ОМС;
- > неякісне надання послуг з водо- і електропостачання КП «Компанія Вода Донбасу» і ПрАТ «ДТЕК ПЕМ-Енерговугілля»;
- > блокування фінансування з бюджету ОТГ фельдшерсько-акушерського пункту;

у територіальній громаді м. Лисичанська

- > відсутність ефективної стратегії розвитку міста Лисичанська

у Новоолексіївській селищній громаді

- > недостатнє фінансування роботи ЦНАПу, що обслуговує ще й мешканців АР Криму;
- > невдоволення слов'янського населення щодо гучних закликів на молитву з мечеті;
- > додаткове навантаження на бюджет селища через соціальні виплати нелегальним перевізникам (більшість з яких – кримські татари) як малозабезпеченим громадянам;
- > напружене ставлення до ВПО, оскільки багато з них фактично не проживають у громаді, але отримують соціальні виплати, послуги, можуть бути забезпечені житлом;
- > нелегальне ведення сільського господарства з використанням теплиць, що, ймовірно, становлять екологічну небезпеку для населення;

у Каланчацькій ОТГ

- > напружені відносини між апаратом селищної ради ОТГ та місцевими депутатами через нерозуміння депутатами пріоритетів розвитку громади, процедур розподілу і обліку земельних ділянок, формування бюджету ОТГ, непідзвітність перед населенням;
- > незацікавленість військових у співпраці з ОТГ;

- > недостатність місцевих ресурсів (коштів) для облаштування ЦНАПу;
- > наміри керівництва ОДА перенести проведення міжнародного конкурсу із запуску повітряних зміїв в інше місце;

у м. Херсоні

- > брак персоналу ОМС із питань культури та відсутність у них навичок фандрейзингу;
- > видача Нацполіцією дозволів на придбання зброї особам, що не мають права на його отримання;
- > бездіяльність Нацполіції щодо покарання осіб, які вчиняють правопорушення в сфері громадської безпеки (в тому числі в приміщенні міськради);
- > конфлікти між вчителями і батьками, батьками і дітьми, відсутність фахівців із медіації та вирішення конфліктів у закладах освіти.

Учасники круглих столів окреслили необхідні **кроки для підвищення спроможності п'ятьох громад в роботі з конфліктами:**

- > Провести навчання для державних службовців, представників ОМС (включно з працівниками ЦНАПу) із здобуття навичок ефективної комунікації, роботи з конфліктами, організації діалогу, використання діалогу у процедурах партисипативної участі (громадські слухання, публічні обговорення, процеси ухвалення рішень тощо), стратегічного планування, написання проектних грантових пропозицій;
- > Сприяти формуванню активної громади через створення громадських, молодіжних рад при виконкомі, проведення навчання для ГО щодо використання навичок ефективної комунікації, роботи з конфліктами, організації діалогу, використання діалогу у процедурах партисипативної участі.

ЗАПИТИ НА ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ ВІД ОКРЕМИХ ГРОМАД:

Соледарської ОТГ і територіальної громади м. Лисичанська

- > Створити постійно діючий майданчик – ресурсний хаб за участі представників органів ОМС, активістів, поліції та інших зацікавлених осіб – для збору та аналізу інформації у громаді за окремими напрямками, представленими в МР;
- > Адаптувати МР до потреб конкретних громад, враховуючи їхню специфіку (міська, селищна, об'єднана громада тощо);
- > Провести обговорення щодо можливих форматів співробітництва з органами влади для місцевих ГО;

Соледарської ОТГ

- > Посилити контроль ГО за діяльністю ОМС шляхом проведення навчання для громадських активістів із моніторингу відкритих джерел інформації, проведення антикорупційних досліджень тощо;

територіальної громади м. Лисичанська

- > Провести додаткове навчання для представників ОМС щодо роботи з МР;

Соледарської ОТГ, Каланчацької ОТГ, м. Херсона

- > Залучити поліцейських до навчання з діалогу чи конфліктної чутливості;

Новоолексіївської громади, Каланчацької ОТГ, м. Херсона

- > Сприяти в організації комунікації з органами влади районного, обласного, національного рівня з метою вирішення проблем громади, а також розвитку та підтримки громадського активізму, особливо в сфері освіти, молодіжної політики;

Каланчацької ОТГ

- > Підтримати впровадження проекту «Радіо громад» для жителів;

м. Херсона

- > Презентувати результати оцінювання ризиків виникнення конфліктів у громаді міста Херсона для місцевих депутатів;
- > Підтримати оновлення сайту та проведення навчання для технічного персоналу.

За підсумками проведення третього етапу імплементації МР експерти рекомендували застосування діалогового підходу для зниження напруження у відносинах між залученими сторонами і врегулювання ще дев'яти конфліктних ситуацій:

у Соledарській ОТГ

- > Діалогова зустріч між ОМС, жителями громади, Донецькою ОДА і керівництвом КП «Вода Донбасу» і ПрАТ «ДТЕК ПЕМ-Енерговугілля»;
- > Медіаційна сесія між керівництвом ОТГ та ФАП;

у Лисичанську

- > Фасилітоване обговорення стратегії розвитку міста з усіма зацікавленими сторонами;

у Новоолексіївській селищній громаді

- > Діалогова зустріч між представниками слов'янського і кримсько-татарського населення, представниками конфесій/релігійних організацій, представниками меджлісу і виконкому;

у Каланчацькій ОТГ

- > Фасилітоване обговорення питань взаємодії з елементами діалогу між представниками апарату селищної ради ОТГ і місцевими депутатами;
- > Діалогова зустріч між ОМС, членами громади і дислокованими військовими;

у м. Херсоні

- > Фасилітоване обговорення проблемних питань і конфліктів у громаді з елементами діалогу між представниками апарату міської ради, місцевими депутатами;
- > Фасилітоване обговорення стратегії розвитку міста з усіма зацікавленими сторонами;

на загальнонаціональному рівні

- > Фасилітоване обговорення з елементами діалогу результатів дослідження ризиків виникнення конфліктів у п'яти громадах на рівні представників ЦОВВ.

ЕТАП 4. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ

6 – 8 листопада 2019 року у м. Харкові відбувся тренінг із застосування конфліктно чутливого підходу до роботи з конфліктами у громадах для представників ОМС, громадського сектору, ЗМІ, КП територіальної громади Лисичанська і Соледарської об'єднаної територіальної громади.

17 – 19 лютого 2020 року в Одесі було проведене подібне навчання для представників ОМС Новоолексіївської, Каланчацької і Херсонської громад. Також на запит громад Каланчака і Херсона, а також Патрульної поліції Херсонської області до участі в тренінгу було запрошено поліцейських, які працюють у досліджуваних громадах Херсонської області.

Упродовж тренінгів учасники працювали над трьома змістовними блоками.

Аналіз конфліктів у громадах. Здійснювався шляхом використання інструментів картографії конфліктів, визначення контексту, тригерів, «розділювачів» і «гуртівних» складових конфлікту на прикладах:

- > конфлікту щодо закриття медичного закладу в місті Привілля, супутнику Лисичанська, в Лисичанській громаді;
- > ризику конфлікту у зв'язку із відкриттям опорної школи в смт. Соледарі і наявності транспортного сполучення сіл громади з містом у Соледарській громаді;
- > конфлікту щодо нерегулярного енергопостачання КП у Каланчацькій громаді;
- > конфлікту між працівниками структурних підрозділів КП і ОМС в Новоолексіївській громаді;
- > ризику конфлікту у зв'язку з відсутністю комплексної стратегії розвитку міста в Херсонській громаді.

Оцінювання ризиків виникнення конфліктів в громадах з використанням МР. Учасники отримали теоретичні знання та практичні навички:

- > з ідентифікації і аналізу джерел інформації, що можуть бути використані під час проведення оцінювання, визначення факторів і першопричин виникнення конфліктів у громадах;
- > роботи з індикаторами, що використовуються для ідентифікації конфліктів, первинних та вторинних зацікавлених суб'єктів;
- > організації роботи щодо розробки комплексних заходів з попередження і врегулювання конфліктів;
- > шляхів залучення до вирішення проблем громади ЦОВВ, органи виконавчої влади на місцях, міжнародних партнерів;

Підготовка до діалогу для вирішення конфлікту. Учасники ознайомилися з принципами діалогу, особливостями організації та підготовки процесу діалогу (зустрічей, критеріями відбору учасників та запрошення на зустрічі тощо). Також вони визначили тему першої діалогової зустрічі, кількісний і якісний склад учасників:

- > обговорення цільової міської програми із залученням ГО ветеранів АТО, членів родин загиблих і міськвиконкомом Лисичанської громади;
- > представники громад Лисичанська, Новоолексіївки, Каланчака і Херсона обрали ті ж конфліктні питання, які вони розглядали під час аналізу конфліктів.

Формат тренінгу дозволив учасникам зрозуміти, що таке конфліктна чутливість, сформував усвідомлення важливості оцінювання ризиків виникнення конфліктів, застосування різних підходів, зокрема діалогового підходу, до роботи з конфліктами в їхніх громадах (рівень тематичних знань зріс на 12%). Більше того, застосування індикаторів МР актуалізувалося завдяки

розумінню відмінності конфлікту від проблеми, знанням про стадії конфлікту та етапи його ескалації, види втручання у конфлікт, матеріалам про інструменти аналізу конфліктів, практичній груповій роботі з конкретними індикаторами, які стосуються прихованих та явних конфліктів у громадах, відбору інформаційних джерел для роботи з індикаторами.

До проведення тренінгів громади не користувалися МР у своїй роботі через брак розуміння механізмів застосування (за словами представників Лисичанської і Соледарської громад). Уже після завершення навчання з конфліктної чутливості представники громад Херсонської області зазначили, що розуміють мету і цілі застосування індикаторів, знають, з яких джерел можна отримати дані у процесі збору інформації за індикаторами. У цілому дев'ять із десяти учасників відповіли, що будуть використовувати МР у своїй подальшій роботі.

Для подальшого впровадження МР вважається доцільним ознайомлювати представників громад на місцях із МР через проведення навчання із конфліктної чутливості. Тренінг має охоплювати розділи з основ конфліктології, аналізу та управління конфліктом, організації діалогу, а також містити практичні вправи для формування навичок, зокрема, із збору та аналізу інформації за індикаторами МР, розробки плану заходів з попередження та врегулювання конфліктів. Саме тоді у представників громад сформується цілісне розуміння необхідності застосування МР як п'ятиетапного інструменту виявлення і оцінювання ризиків та існуючих конфліктів.

Діалогові зустрічі або зустрічі із застосуванням діалогового підходу відбулися у громадах Лисичанська і Соледара наприкінці листопада 2019 року, в громадах Новоолексіївки і Херсона наприкінці лютого – на початку березня 2020 року. Заходи були ініційовані ОМС у громадах за підтримки Міністерства і Координатора.

Дизайн діалогових зустрічей у Лисичанську, Соледарі, Новоолексіївці містив такі етапи:

- > оголошення теми та регламенту зустрічі (теми на всі зустрічі було узгоджено заздалегідь);
- > знайомство учасників;
- > узгодження групою правил та принципів ефективної взаємодії;
- > опис бачення проблемної ситуації/конфлікту всіма учасниками зустрічі з різними поглядами;
- > визначення їхніх інтересів та потреб щодо зазначеної теми;
- > обговорення можливих шляхів вирішення проблемної ситуації/конфлікту з урахуванням інтересів та потреб учасників;
- > розподіл відповідальності за їхнє виконання між учасниками зустрічей;
- > планування подальших кроків.

Тематика зустрічей:

- > обговорення Комплексної міської програми соціальної підтримки учасників АТО/ООС та членів їх сімей на 2020–2022 роки між ГО ветеранів і ОМС (Лисичанськ);
- > відсутність транспортного сполучення між старостівськими округами в межах Соледарської ОТГ (за участі ОМС і місцевих депутатів);
- > взаємовідносини між представниками органів місцевого самоврядування Новоолексіївської селищної громади та керівниками підрозділів КП «Водне господарство» і «Новоолексіївське ДУ» (Новоолексіївка);
- > можливості розробки Стратегічного плану економічного розвитку міста Херсона (за участі працівників структурних підрозділів міської ради, місцевих депутатів, ГО Херсона). Відповіді щодо участі в ініційованій представниками громадського сектору діалоговій зустрічі стосовно приватизації комунального майна, що становить культурну та історичну цінність, керівництво ОМС не дало.

Під час діалогової зустрічі в **Лисичанську** вдалося:

- > прояснити механізми з'ясування питань забезпечення соціального захисту для дітей ветеранів АТО, внесення пропозицій до Комплексної програми представниками ГО ветеранів (пряма комунікація з виконкомом);
- > наголосити на відсутності в Управлінні соцзахисту бази даних про родини загиблих в АТО;
- > ідентифікувати проблему передачі інформації між відомствами: військомат-міська рада / виконком, волонтери про контакти родин ветеранів АТО, у тому числі загиблих воїнів АТО;
- > виявити проблему інформаційної координації між активностями ГО ветеранів та окремих активістів (наприклад, «відкриття меморіальних дошок» як проблема заявляється представниками ГО ветеранів, але під час діалогу з'ясувалося, що частина роботи з оформлення документів для відкриття меморіальних дошок вже зроблена вдовою загиблого воїна АТО);
- > представникам ГО заявити про потребу у відкритті «ветеран хабу» у місті – простору для проведення навчання, тренінгів для ветеранів; з'ясовано, що пошук приміщення у місті для згаданих цілей триває, а для проведення тренінгів, навчальних заходів можна використати комунальні, відомчі приміщення (наприклад, краєзнавчий музей).

За результатами зустрічі були прийняті рішення:

- > налагодити обмін даними про родини загиблих в АТО між Управлінням соціального захисту населення та громадськими організаціями;
- > налагодити пряму комунікацію ветеранів АТО, членів родин загиблих із департаментами міськвиконкому;
- > передавати дані між відомствами для своєчасного забезпечення потреб ветеранів та членів їх родин, членів родин загиблих;

- > вшанувати пам'ять загиблих воїнів, встановивши в Лисичанському краєзнавчому музеї стенд, присвячений пам'яті загиблим воїнам, і внісши їхні прізвища в список загиблих воїнів на міському меморіалі.

Експертами було рекомендовано провести додаткове навчання щодо налагодження комунікації між ОМС і громадським сектором.

Під час зустрічі в діалоговому форматі в **Соледарі** удалося:

- > наголосити на проблемі відкриття маршрутів у зв'язку з незадовільним станом доріг в ОТГ, деякими з яких ОТГ не опікується;
- > вказати на відсутність механізму пільг за перевезення жителів з інших громад, якщо маршрути будуть запущені;
- > виявити відсутність пільгових механізмів оформлення маршрутів (раніше Закон про транспорт передбачав так звані «тимчасові договори» для роботи маршрутів).

За результатами зустрічі були прийняті рішення:

- > зібрати координаційну зустріч за участю представників Соледарської ОТГ, зокрема: перевізника, старост сіл, депутатів ОТГ, РДА, Донецької ОДА, Донецького обласного управління поліції для подальшого врегулювання проблеми;
- > надіслати резолюцію зустрічі і звернення до Міністерства інфраструктури, Мінрозвитку, Укртрансбезпека, народного депутата по виборчому округу, описавши проблему і вжиті заходи громадою.

Для забезпечення балансу у складі учасників діалогової зустрічі рекомендовано делегувати організацію зустрічі нейтральній організації / особі. Оскільки організаторами виступили ОМС, потенційні учасники або не прийшли на зустріч, або не були запрошені.

Під час діалогової зустрічі в **Новоолексіївці** удалося:

- > представникам КП визнати неможливість у зв'язку з вимогами законодавства бути отримувачем коштів та виконавцем робіт, що проводяться з метою покращення функціонування систем водозабезпечення;
- > представникам виконкому та підприємств з'ясувати причини затримки платежів з бюджету за виконання робіт (капітальних, поточних ремонтів, купівлі обладнання на виконання необхідних робіт);
- > виконкому пояснити затримку затвердження тарифів на комунальні послуги у зв'язку з «порушенням процедури під час подання документів» КП, а також аргументувати невдоволення здатністю комунальних підприємств надавати запитувані послуги якісно і в повному обсязі;
- > з'ясувати законодавчі підстави для підприємства встановлювати індивідуальні лічильники, щоб обмежувати постачання води саме боржникам, а не всьому багатоквартирному будинку;
- > ОМС профінансувати для підприємств штатну одиницю юриста для організації позовної роботи щодо погашення/стягнення заборгованості та механізмів впливу на боржників;
- > довести можливість виконкому здійснювати фінансування КП за рахунок бюджету лише в межах заявлених раніше видатків (без додаткового фінансування) селища через брак коштів місцевого бюджету та невикористанням КП можливостей ведення підприємницької діяльності з метою отримання прибутку;
- > виявити внутрішні потреби КП: оптимізація управління, штату, планування витрат, пошук підрядників, інформаційна робота з населенням, пошук ефективних способів впливу на боржників, взаємодія між підприємствами з однієї сфери тощо.

За результатами зустрічі були ухвалені рішення:

- > залучати КП зовнішніх підрядників до виконання капітальних ремонтів та інших видів робіт, щоб підприємство виступало замовником, а не виконавцем робіт;
- > КП подавати згідно зі встановленими термінами необхідний пакет документів, а виконкому розглядати його у встановлений законодавством термін;
- > КП опрацювати можливості щодо шляхів і форм співпраці з метою отримання прибутку і зменшення навантаження на місцевий бюджет;
- > організувати періодичні спільні обговорення проблем, рішень, планів, що стосуються відповідних сфер.

Під час зустрічі в діалоговому форматі в **Херсоні** удалося:

- > визначити блоки стратегії: аналітичний (результати аналізу виконання попередньої стратегії, вивчення громадської думки щодо бачення розвитку міста очима містян, робота з відкритими джерелами інформації, вивчення кращого досвіду розробки стратегій розвитку інших громад) і змістовний (стратегія з планом реалізації, показниками/індикаторами, інструментами вимірювання/моніторинг);
- > виділити суб'єктів відповідальних за організацію і безпосередню розробку стратегії: формування робочої групи за наказом міського голови, визначення членів цієї групи;
- > окреслити проблеми, вирішення яких має бути відображено в стратегії (спад економіки, низький рівень залучення інвестицій, зростання соціальної напруги, незадовільні містобудівна ситуація, рух комунального транспорту, якість доріг, санітарний стан міста, відсутність збереження пам'яток архітектури, низький рівень сплати податків жителями міста, вплив реформи децентралізації, екологічні загрози);
- > визначити цільові групи, що мають бути залучені до розробки стратегії: з використанням експертно-партисипативного підходу залучити ГО, ОМС, бізнес, ЗМІ, представників різних вікових категорій (молодь, людей

- похилого віку), науковців, представників міжнародних організацій;
- > ідентифікувати потенційних партнерів для розробки стратегії: інші міста, де розроблені подібні стратегії, міжнародні організації;
 - > визначити роль учасників у розробці стратегії: експертний, дослідницький (збір думок у населення (депутатів, ГО), фахово-організаційний);
 - > конкретизувати джерела інформації для розробки стратегії: інформація ОМС (звіти, паспорти програм), які є в публічному доступі, статистична інформація/звітність, документи міжнародних організацій (моніторингові звіти), результати фокус-групових опитувань, опитування громадської думки, результати стратегічних сесій з окремими групами (експерти, бізнес та ін.), пропозиції з громадських слухань;
 - > встановити строки для розробки стратегії: мінімум – 9 місяців, максимум – 12 місяців (із урахуванням часу для її прийняття депутатським корпусом);
 - > окреслити здійснення комунікації під час розробки стратегії, отримання зворотнього зв'язку від зацікавлених груп: розміщення інформаційного розділу на сайті міськради, передача інформації ЗМІ;
 - > визначити оцінювання ефективності реалізації стратегії: моніторинг за вимірюваними показниками («вимірюваними та зрозумілими»);
 - > обговорити пропозиції щодо бачення місії міста: «Інтелектуально-логістичний, культурний центр Півдня України», «Херсон – батьківщина авангардизму» (культурна спадщина), «нова Флоренція (сучасне мистецтво)», «Місто хранителів херсонських плавнів» (природа, екологія);
 - > наголосити на браку фінансових ресурсів для якісної та інклюзивної підготовки стратегії (проведення досліджень, опитувань, підготовки аналітичної частини стратегії).

За результатами зустрічі були прийняті рішення:

- > після підписання мером розпорядчого акту про організацію розробки стратегії і створення робочої групи, невідкладно розпочати формування цієї робочої групи із залученням всіх зацікавлених сторін та оприлюдненням інформації на офіційних вебресурсах ОМС та забезпечити її роботу;
- > обговорити стратегічні і оперативні цілі під час наступних зустрічей;
- > опрацювати можливість залучення фінансової допомоги для розробки стратегії від міжнародних партнерів;
- > залучати ГО до збору інформації, участі в її аналізі, розробки стратегії;
- > співпрацювати зі ЗМІ;
- > використовувати партисипативний підхід під час роботи над стратегією.

Також на початок березня була запланована діалогова зустріч між представниками Каланчацької ОТГ та представниками Акціонерного товариства «Херсонобленерго» для обговорення та пошуку рішень у ситуації із неякісним наданням послуг з енергопостачання на території вказаної ОТГ, зокрема, вимкнення електропостачання без попередження. У процесі підготовки з'ясувалося, що, незважаючи на три листи-запрошення до участі підготовчій (попередній) і діалоговій зустрічі, одна зі сторін (АТ «Херсонобленерго») не дала згоди на участь. Зважаючи на те, що одним з принципів діалогу є добровільність, було прийняте рішення про відкладення діалогової зустрічі. У зв'язку із введенням карантину та інших обмежень для запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19 інших діалогових заходів не вдалося провести.

ЕТАП 5. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ, КОРИГУВАННЯ ЗАХОДІВ

Для оцінювання результатів проведених заходів під час четвертого етапу імплементації МР у громадах Донецької, Луганської і Херсонської областей у лютому – березні 2020 року експерти встановили зворотний зв'язок з учасниками шляхом надсилання їм для заповнення онлайн-анкети і проведення телефонних інтерв'ю. Загалом було опитано 27 жителів громад (24 жінки і 3 чоловіки), які є представниками ОМС, ГО і поліції.

Завдяки практичній роботі під час тренінгу шістьом із десяти учасникам вдалося зрозуміти, що є різниця між проблемою та конфліктом, а також помітити і виявити раніше невідомі конфлікти в громадах. Половині респондентів здобуті у ході навчання знання дали змогу зрозуміти основні засади діяльності з попередження конфліктів, усвідомити цінність діалогу як інструменту для зниження соціально-політичної напруги. Трохи більше третини опитаних змогли ідентифікувати свою потенційну роль у роботі з конфліктом, а також способи мінімізації негативного впливу від власного втручання в конфлікт.

У розгорнутих відповідях, оцінюючи тренінг, учасники зазначали, що він допоміг їм «зрушити з відправної точки», більш детально розглядати суть, структуру конфліктів та шляхи їхнього розв'язання. Для вдосконалення тренінгу було запропоновано звернути увагу на висвітлення таких тем, як бачення проблеми з точки зору кожної зі сторін, настрої сторін конфлікту, їхня мотивація участі в діалозі, а також можливості для поглиблення співпраці всіх зацікавлених сторін.

Завдяки реалізованим заходам дев'ять із десяти респондентів переконалися, що за допомогою діалогу можна вирішувати

конфлікти між місцевою владою та жителями громади, в той час як для шести з десяти – це ще й міжособистісні і міжгрупові конфлікти.

Цікаво, що вирішення конфліктів між громадою і ЦОВВ за допомогою інструментів діалогу, на думку представників Лисичанської, Соледарської, Каланчацької, Херсонської громад, є не можливим. Тільки чверть опитаних представників Новоолексіївської громади обрали цей варіант.

Жителі Лисичанської і Соледарської громад вважають, що в роботі з конфліктом у громаді діалог дозволяє вирішувати проблеми разом з тими, кого вони стосуються (75%), сформуванню навичку слухати одне одного, розвинути довіру між членами громади, відкрито говорити про проблеми (50%). Що стосується жителів громад Херсонської області, то вони вбачають практичну користь від використання діалогу в громаді у формуванні навичок активного слухання (65%), а також урахування принципу інклюзивності під час діалогу, наприклад, в процесі ухвалення рішень урахувати інтереси всіх, кого стосується проблема (62%).

Діалогові зустрічі в громадах стали поштовхом до змін у комунікації між сторонами конфлікту, роботи над стосунками на міжособистісному рівні. Визначаючи результати діалогової зустрічі, трохи більше половини опитаних відповіли, що в них сформувалося уявлення, що таке діалогова зустріч, змінилося ставлення до проблеми / конфлікту, вдалося залучити тих, кого раніше не запрошували до розгляду конфлікту / проблеми. Що стосується реалізації рішень, визначених учасниками діалогових зустрічей у громадах, то:

- > у Соледарі було прийнято рішення виконавчого комітету від 18.02.2020 № 49 «Про організацію вивчення попиту населення на пасажирські перевезення по автобусному маршруту загального користування с.Берестове – м.Соледар, що планується до відкриття». Такими стали

- перші кроки ОМС для покращення транспортного сполучення між центром ОТГ і селами, що входять до її складу;
- > у Лисичанському краєзнавчому музеї встановлено стенд, присвячений загиблим воїнам, готується проект на узгодження щодо внесення прізвищ у список загиблих воїнів на міському меморіалі; готується програма підтримки ветеранів АТО/ООС та сімей загиблих в АТО. Що стосується конфлікту щодо закриття медичного закладу в місті Привіллі, супутнику Лисичанська, то аналіз конфлікту під час тренінгу заохотив представників громади шукати інші рішення. Замість закриття амбулаторії в Привіллі було створено робоче місце для сімейного лікаря, що було сприйняте прихильно жителями громади;
 - > у Новоолексіївці уперше піднімається питання про зміну керівництва КП у зв'язку із незадовільним виконанням робіт на замовлення громади; також завдяки зустрічі змінилося ставлення пересічних працівників підприємств до ОМС, адже прояснилося, як відбувається комунікація між ОМС і керівництвом підприємств і чим мотивовані дії ОМС;
 - > у Херсоні зустрічі робочої групи не відбулося у зв'язку із введенням карантину та інших обмежень для запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19.

На запит Міністерства ОМС Лисичанська і Соледара були відправлені запити оцінити п'ятиетапний процес імплементації МР у цілому. Обидві громади зазначили, що процес дозволив їм налагодити / покращити комунікацію між органами місцевого самоврядування і жителями громади. ОМС Лисичанська це допомогло розпізнати конфлікти в громаді, звернути увагу керівництва на них, у той час, як для ОМС Соледара це була можливість опанувати використання інструментів для профілактики конфліктів.

У Соледарській ОТГ моніторинг ситуації в громаді здійснюється кожного дня відповідно до листа від 09.07.2019 р. №01/16/13/1314/0/2-19 Донецької обласної військово-цивільної адміністрації, тому окремого моніторингу за індикаторами МР не проводиться. За інформацією від територіальної громади м. Лисичанська, моніторинг за індикаторами МР здійснюється не регулярно. Збором та аналізом інформації про ризики виникнення конфліктів займаються в громадах співробітники відділу зв'язків із громадськістю. На запитання про рекомендації щодо вдосконалення МР міськрада Лисичанська відповіла, що необхідно переформулювати індикатори зрозуміліше, а міськрада Соледара зазначила, що немає доступу до джерел інформації за індикаторами. Представники обох громад були одностайні в тому, що необхідно надати чітку інструкцію для користування МР.

Здійснення оцінювання процесу імплементації МР у громадах Херсонської області заплановано на кінець квітня 2020 року.

ВИСНОВКИ

У процесі імплементації МР у п'яти громадах Донецької, Луганської і Херсонської областей було здійснено комплексне дослідження конфліктного потенціалу громад, розроблено рекомендації для усунення внутрішніх і зовнішніх факторів ризику виникнення конфліктів. Більше того, ідентифіковано 26 конфліктних ситуацій, для урегулювання яких рекомендується застосування діалогового підходу (діалогові зустрічі, медіаційні сесії, переговори, фасилітовані обговорення з елементами діалогу, круглі столи тощо). Проведено чотири діалогові заходи і навчання з основ конфліктної чутливості для 44 представників ОМС, КП, поліції, ЗМІ, громадського сектору, що дозволило підвищити їхню спроможність попереджати і розв'язувати конфлікти місцевого значення.

З огляду на здобутий досвід під час збору та аналізу інформації за індикаторами, громадам на місцях рекомендується враховувати таке:

- > **часові рамки**, адже інформація збирається різними відомствами, опрацювання відповідей на офіційні запити займає до 30 календарних днів, крім того, аналіз статистичних даних потребує результатів у динаміці для порівняння за різними параметрами;
- > **пріоритетність** у роботі з індикаторами в залежності від теми, цілей, завдань, масштабів дослідження, наявних ресурсів, виконавців тощо;
- > **тип населеного пункту**, що визначає великою мірою наявність, доступ до джерел інформації про громаду, а також тривалість збору;
- > **комплексність методів збору**, тому що винятково статистична інформація чи інформація, що є в розпорядженні ОМС, не дає повної картини ризиків

виникнення конфліктів. Отже, необхідні ФІ та ЕІ для звірки даних та візій жителів міст щодо певних індикаторів, консультації з представниками правозахисних організацій тощо;

- > **нечутливість статистичних фільтрів:** існуюча в ОМС та органах виконавчої влади система звітності не фіксує інформацію відповідно до показників, наприклад, індикатори інтенсивності та глибини громадянського діалогу, рівня довіри членів громади до діяльності поліції та правоохоронних органів, розповсюдженості соціальних стереотипів, зрілості політичних еліт тощо;
- > **вплив процесів упровадження реформ, наприклад,** у сфері децентралізації, реформи поліції, охорони здоров'я змінюють форми оцінювання роботи відомств;
- > **неоднозначне сприйняття «глосарію»,** наприклад, понять «соціальні стереотипи», «діалог» (у розумінні методу роботи з конфліктом) у тих, хто збирає інформацію і надає її;
- > **гендерна нечутливість індикаторів** (відсутність інформації про представництво жінок і чоловіків, урахування їхніх потреб на етапах збору та аналізу інформації);
- > **частковий доступ до інформації,** наприклад, про рівень активності квазімілітарних, квазіправоохоронних організацій.

Для отримання розуміння ситуації у громаді в динаміці, здатності керівництва громади оперативно реагувати на зміни необхідним є регулярний збір інформації за індикаторами. Цьому сприятиме доручення відповідальній особі / відділу в межах ОМС здійснення такого моніторингу. Крім того, представникам ОМС у громадах, які будуть користуватися в роботі МР, рекомендовано пройти методичне навчання з використання МР, щоб мати більше ясності про методи, інструменти збору та аналізу інформації, обговорення можливих заходів із врегулювання, попередження конфліктів (наприклад, міжвідомчий діалог) та їхньої реалізації.

Така потреба була підтверджена представниками громад на етапах імплементації та оцінювання заходів, які зазначали про необхідність розробки чіткої інструкції для користування МР. Ось чому Координатором у співпраці з Міністерством було створено Пояснювальну записку до «Методичних рекомендацій щодо оцінки ризиків виникнення конфліктів у громадах, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту».

Що стосується імплементації заходів за МР, особливо діалогових заходів, слід пам'ятати про забезпечення балансу (інклюзивності) у складі учасників. Якщо ОМС є залученою стороною конфлікту, то рекомендовано делегувати організацію зустрічі нейтральній організації/особі. Також під час планування етапу імплементації варто брати до уваги необхідність проведення підготовчих (переддіалогових) зустрічей зі сторонами, що в свою чергу вимагає більше часових ресурсів. Поряд із фасилітаторами діалогу і медіаторами до участі в зустрічах слід залучати і фахівців у сфері юриспруденції, державного управління, стратегічних комунікацій, аналітичної діяльності для надання експертного оцінювання аргументам сторін конфлікту, внесення пропозицій щодо вжиття необхідних заходів з урахуванням вимог законодавства, доступних фінансових, людських ресурсів, часових рамок.

Етап оцінювання є вкрай важливим для розуміння ефективності реалізованих заходів, співвідношення витрачених ресурсів і досягнутого результату, визначення потреб у зміні підходів до планування і впровадження заходів тощо. Результати оцінювання показали, що для повного розв'язання конфліктних ситуацій і налагодження порозуміння між членами громад слід проводити серію діалогових зустрічей. Однієї зустрічі замало, щоб відстежувати динаміку зміни ставлення членів громади одне до одного, моніторити прогрес виконання домовленостей, коригувати погоджені заходи у процесі розвитку подій. Ось чому потрібно розширювати часові рамки імплементації МР. Для запровадження постійного моніторингу

як елемента раннього попередження і раннього реагування на конфлікти (Див. Пояснювальну записку до МР) необхідно включити до штатного розкладу та посадових інструкцій ОМС функціональні обов'язки щодо роботи з виявлення ризиків та роботи з конфліктами в громаді. Такі кроки дозволять гарантувати регулярність здійснення збору та аналізу інформації за індикаторами відповідно до МР.

Для забезпечення сталості зусиль у сфері розбудови спроможності громад Донецької, Луганської і Херсонської областей попереджати і розв'язувати конфлікти рекомендованими є такі подальші кроки:

- > презентація та обговорення фінальних результатів дослідження, а також Пояснювальної записки з представниками громад;
- > отримання зворотного зв'язку від громад щодо практичності і зручності використання записки, здійснення адаптації документа за необхідності;
- > проведення фасилітованого обговорення з елементами діалогу щодо ризиків конфліктів у п'яти громадах за участі представників ЦОВВ і ОМС (відтерміноване у зв'язку із запровадженням карантинних обмежень);
- > розробка спільного плану дій за результатами проведеного обговорення.

Додаток 1. Джерела звітних і статистичних даних

1. Виконком м. Лисичанська [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lis.gov.ua>
2. Виконком Соледарської міської ОТГ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.solerada.gov.ua>
3. Виконком Херсонської міської ради / Портал відкритих даних [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://data.gov.ua/organization/vykonavchyi-komitet-khersonskoyi-miskoyi-rady>
4. Департамент бюджету і фінансів Херсонської міської ради / Портал відкритих даних [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://data.gov.ua/organization/departament-biudzhetu-i-finansiv-khersonskoyi-miskoyi-rady>
5. Департамент інвестиційної та промислової політики Херсонської ОДА / Портал відкритих даних [Електронний ресурс] <https://data.gov.ua/organization/departament-investytsiinoi-ta-promyslovoi-polityky-khersonskoi-oblasnoi-derzhavnoi-administratsii>
6. Департамент містобудування та землекористування Херсонської міської ради / Портал відкритих даних [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://data.gov.ua/organization/departament-mistobuduvannia-ta-zemlekorystuvannia-khersonskoi-miskoi-rady>
7. Єдина система місцевих петицій [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://e-dem.in.ua/lisichansk/petition/published/all>
8. Звіти про використання коштів Херсонської ОДА / Портал відкритих даних [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://data.gov.ua/dataset/ec8eb928-2e83-4c49-bcc8-1252b61f3675>

9. Звіти про діяльність Каланчацької РДА / Портал відкритих даних [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://data.gov.ua/dataset/59ee26a0-d963-4066-95c9-3298091e6950>
10. Комунальне некомерційне підприємство «Херсонська міська клінічна лікарня ім. Є.Є.Карабелеша» / Портал відкритих даних [Електронний ресурс] <https://data.gov.ua/organization/komunalne-nekomertsiiine-pidpriemstvo-khersonska-miska-klinichna-likarnia-im-ieiekarabelesha>
11. Перелік проектів МТД за підтримки країн-донорів, що реалізуються в Україні та пройшли державну реєстрацію (перереєстрацію) у Мінекономрозвитку / Портал відкритих даних [Електронний ресурс] <https://data.gov.ua/dataset/04fa817d-5c92-4e0d-b1b52dcf720adc36/resource/f00b8124-7ea6-4d8d-ad9b-6089c911ff0a>
12. Статистичні звіти Управління освіти Херсонської міської ради / Портал відкритих даних [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://data.gov.ua/dataset/3b148fdf-9fb2-49f3-82af-81122dbeb828>
13. Управління естетики та зовнішньої реклами Херсонської міської ради / Портал відкритих даних [Електронний ресурс]– Режим доступу: <https://data.gov.ua/organization/upravlinnia-estetyky-ta-zovnishnoyi-reklamy-khersonskoyi-miskoyi-rady>
14. Херсонська міська рада / Портал відкритих даних [Електронний ресурс]– Режим доступу: <https://data.gov.ua/organization/khersonska-miska-rada>
15. Черга на отримання земельних ділянок (військовослужбовці) / Портал відкритих даних [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://data.gov.ua/dataset/b023da55-9b01-42e0-90ae-de5adf242376>

Додаток 2. Перелік цільових програм Херсонської області виконавцем яких є ХОДА

Переліки цільових програм, у тому числі звіти про їх виконання								
№ з/п	Назва програми	Статус програми	Початок дії програми	Кінець дії програми	Рішення сесії про затвердження програм	Звіт про виконання	Пояснювальна записка про виконання	Відповідальний виконавець
1	Програма щодо відзначення, матеріального заохочення окремих колективів, громадян області та військовослужбовців, вшанування пам'яті загиблих херсонців – учасників АТО, видатних земляків на 2016 – 2020 роки	Діє	2005	2020	Рішення XXI сесії обласної ради IV скликання від 10.12.2005 №514	<u>Звіт</u>	Пояснювальна записка	Управління культури Херсонської ОДА
2	Програма щодо запровадження обласних стипендій	Діє	2010	2019	Рішення XLVI сесії обласної ради V скликання від 14.05.2010 №1302	<u>Звіт</u>		Департамент освіти, науки та молоді Херсонської ОДА

Переліки цілових програм, у тому числі звіти про їх виконання									
№ з/п	Назва програми	Статус програми	Початок дії програми	Кінець дії програми	Рішення сесії про затвердження програм	Звіт про виконання	Пояснювальна записка про виконання	Відповідальний виконавець	
4	Регіональна програма індивідуального житлового будівництва на селі та поліпшення житлових умов сільського населення «Власний Дім» на 2012-2020 роки	Діє	2012	2020	Рішення X сесії обласної ради VI скликання від 30.11.2011 №337	<u>Звіт</u>	<u>Пояснювальна записка</u>	Управління містобудування та архітектури Херсонської ОДА	
5	Комплексна програма розвитку водного господарства Херсонської області на період до 2020 року	Діє	2012	2020	Рішення XIV сесії обласної ради VI скликання від 05.04.2012 №434	<u>Звіт</u>	<u>Пояснювальна записка</u>	Басейнове управління водних ресурсів нижнього Дніпра	
6	Обласна програма «Питна вода Херсонщини» на 2012-2020 роки	Діє	2012	2020	Рішення XV сесії обласної ради VI скликання від 10.05.2012 №472	<u>Звіт</u>	<u>Пояснювальна записка</u>	Департамент ЖКГ та паливно-енергетичного комплексу Херсонської ОДА	

7	Програма щодо створення містобудівного кадастру Херсонської області на 2013 – 2020 роки	Діє	2013	2020	Рішення XXIII сесії обласної ради VI скликання від 23.04.2013 №721	Звіт	Пояснювальна записка	Управління містобудування та архітектури Херсонської ОДА
8	Обласна програма соціального захисту людей похилого віку, осіб з інвалідністю та підтримки сім'ї, утвердження гендерної рівності і протидії торгівлі людьми на 2015 – 2019 роки	Діє	2015	2019	Рішення XXXI V сесії обласної ради VI скликання від 29.04.2015 №1204	Звіт	Пояснювальна записка	Департамент соціального захисту населення Херсонської ОДА
9	Стратегія розвитку Херсонської області на період до 2020 року	Діє	2016	2020	Рішення XXXVI сесії обласної ради VI скликання від 10.09.2015 №1296	Звіт		ХОДА
10	Програма створення страхового фонду документації області на період 2016 – 2020 років	Діє	2016	2020	Рішення XXXVI сесії обласної ради VI скликання від 10.09.2015 №1301	Звіт	Пояснювальна записка	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської ОДА

Переліки цільових програм, у тому числі звіти про їх виконання									
№ з/п	Назва програми	Статус програми	Початок дії програми	Кінець дії програми	Рішення сесії про затвердження програм	Звіт про виконання	Пояснювальна записка про виконання	Відповідальний виконавець	
12	Обласна програма оздоровлення та відпочинку дітей на період 2016-2020 роки	Діє	2016	2020	Рішення VI сесії обласної ради VII скликання від 09.09.2016 №195	<u>Звіт</u>		Департамент соціального захисту населення Херсонської ОДА	
13	Обласна комплексна програма з національно-патріотичного виховання «Дитина – громадянин – патріот Батьківщини» на 2016-2021 роки	Діє	2016	2021	Рішення VI сесії обласної ради VII скликання від 09.09.2016 №226	<u>Звіт</u>	Пояснювальна записка	Департамент освіти, науки та молоді Херсонської ОДА	
14	Програма розвитку інформаційного простору Херсонської області на 2017-2020 роки	Діє	2017	2020	Рішення X сесії обласної ради (I пленар. зас) від 23.12.2016 №302	<u>Звіт</u>	Пояснювальна записка	Департамент з питань внутрішньої та інформаційної політики Херсонської ОДА	

15	Обласна цільова програма сприяння розвитку громадянського суспільства на 2017 – 2020 роки	Діє	2017	2020	Рішення X сесії обласної ради VII скликання (I пленар. зас) від 23.12.2016 №303	Звіт	Пояснювальна записка	Департамент з питань внутрішньої та інформаційної політики Херсонської ОДА
16	Обласна програма «Ліси Херсонщини» на 2017 – 2020 роки	Діє	2017	2020	Рішення XI сесії обласної ради VII скликання від 03.03.2017 №373	Звіт	Пояснювальна записка	Херсонське обласне управління лісового та мисливського господарства
17	Обласна програма «Розвиток людського капіталу Херсонської області» на 2017-2023 роки	Діє	2017	2023	Рішення XII сесії обласної ради VII скликання від 10.04.2017 №473	Звіт	Пояснювальна записка	Департамент освіти, науки та молоді Херсонської ОДА
18	Регіональна цільова програма «Електронна охорона здоров'я» на 2017-2020 роки	Діє	2017	2020	Рішення XIII сесії обласної ради VII скликання від 09.06.2017 №494	Звіт	Пояснювальна записка	Департамент охорони здоров'я Херсонської ОДА
19	Регіональна цільова програма запобігання та лікування серцево-судинних захворювань на 2017-2021 роки	Діє	2017	2021	Рішення XIII сесії обласної ради VII скликання від 09.06.2017 №495	Звіт	Пояснювальна записка	Департамент охорони здоров'я Херсонської ОДА

Переліки цільових програм, у тому числі звіти про їх виконання									
№ з/п	Назва програми	Статус програми	Початок дії програми	Кінець дії програми	Рішення сесій про затвердження програм	Звіт про виконання	Пояснювальна записка про виконання	Відповідальний виконавець	
21	Програма впровадження державної політики органами влади у Херсонській області на 2018 – 2020 роки	Діє	2018	2020	Рішення XVII сесії обласної ради VII скликання від 16.03.2018 №743	<u>Звіт</u>		Департамент фінансів Херсонської ОДА	
22	Стратегія розвитку малого та середнього підприємництва Херсонської області на період до 2020 року	Діє	2018	2020	Рішення XVII сесії обласної ради VII скликання від 16.03.2018 № 750	<u>Звіт</u>		Департамент економічного розвитку та торгівлі Херсонської ОДА	
23	Програма фінансово-кредитної підтримки малого та середнього підприємництва у Херсонській області на 2018 – 2020 роки	Діє	2018	2020	Рішення XVII сесії обласної ради VII скликання від 16.03.2018 №751	<u>Звіт</u>		Департамент економічного розвитку та торгівлі Херсонської ОДА	
24	Обласна цільова програма медичної реабілітації та соціальної реадптації учасників АТО на період до 2020 року	Діє	2018	2020	Рішення XVII сесії обласної ради VII скликання від 16.03.2018 №752	<u>Звіт</u>	<u>Пояснювальна записка</u>	Департамент охорони здоров'я Херсонської ОДА	

25	Обласна програма розвитку міжнародного аеропорту «Херсон» на 2018 – 2020 роки	Діє	2018	2020	Рішення XVII сесії обласної ради VII скликання від 16.03.2018 №755	<u>Звіт</u>	<u>Пояснювальна записка</u>	Управління транспортно-комунікаційної інфраструктури Херсонської ОДА
26	Програма організації допомоги підрозділам Головного управління НП в Херсонській області у забезпеченні публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, профілактики злочинності на території області на 2018–2020 роки	Діє	2018	2020	Рішення XVII сесії обласної ради VII скликання від 16.03.2018 №762	<u>Звіт</u>	<u>Пояснювальна записка</u>	Відділ взаємодії з правоохоронними органами Херсонської ОДА
27	Програма забезпечення оборонних заходів та надання допомоги військовим частинам (установам) у Херсонській області на 2018 – 2020 роки	Діє	2018	2020	Рішення XVII сесії обласної ради VII скликання від 16.03.2018 №764	<u>Звіт</u>	<u>Пояснювальна записка</u>	Департамент з питань цивільного захисту та оборонної роботи Херсонської ОДА

Переліки цільових програм, у тому числі звіти про їх виконання									
№ з/п	Назва програми	Статус програми	Початок дії програми	Кінець дії програми	Рішення сесій про затвердження програм	Звіт про виконання	Пояснювальна записка про виконання	Відповідальний виконавець	
29	Програма розвитку молодіжного житлового кредитування в Херсонській області на 2019–2022 роки	Діє	2019	2022	Рішення XIX сесії обласної ради VII скликання від 26.07.2018 №944			Управління містобудування та архітектури Херсонської ОДА	
30	Комплексна програма розвитку фізичної культури і спорту в Херсонській області на 2019 – 2023 роки	Діє	2018	2023	Рішення XXII сесії VII скликання від 14.12.2018 №1094			Управління з питань фізичної культури та спорту Херсонської ОДА	
31	Обласна програма "Розвиток туризму та курортів у Херсонській області" на 2019- 2021 роки	Діє	2019	2021	Рішення XXII сесії VII скликання від 14.12.2018 №1095			Департамент туризму та курортів Херсонської ОДА	
32	Програма соціально-економічного та культурного розвитку Херсонської області на 2019 рік	Діє	2019	2019	Рішення XXII сесії VII скликання від 14.12.2018 №1079			Департамент економічного розвитку та торгівлі Херсонської ОДА	

33	Програма розвитку житлового будівництва у Херсонській області на 2019-2022 роки	Діє	2019	2022	Рішення XXII сесії VII скликання від 14.12.2018 №1081			Управління містобудування та архітектури Херсонської ОДА
34	Програма розвитку газопостачання та газифікації Херсонської області на 2018-2020 роки	Діє	2018	2020	Рішення XXII сесії VII скликання від 14.12.2018 №1084	<u>Звіт</u>	<u>Пояснювальна записка</u>	Департамент будівництва та розвитку інфраструктури Херсонської ОДА
35	Програма розвитку інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва Херсонської області на 2019-2021 роки	Діє	2019	2021	Рішення XXII сесії VII скликання від 14.12.2018 №1080			Департамент інвестиційної та промислової політики Херсонської ОДА
36	Програма стимулювання населення, ОСББ та житлово-будівельних Херсонської області до впровадження енергоефективних заходів на 2019- 2020 роки	Діє	2019	2020	Рішення XXII сесії VII скликання від 14.12.2018 №1087			Департамент ЖКГ та паливно-енергетичного комплексу Херсонської ОДА

Переліки цільових програм, у тому числі звіти про їх виконання

№ з/п	Назва програми	Статус програми	Початок дії програми	Кінець дії програми	Рішення сесій про затвердження програм	Звіт про виконання	Пояснювальна записка про виконання	Відповідальний виконавець
38	Програма розвитку культури і духовності в Херсонській області на 2019–2021 роки	Діє	2016	2020	Рішення XXIV сесії VII скликання від 25.04.2019 №1209			Управління культури Херсонської ОДА
39	Регіональна програма антитерористичних заходів на 2019–2020 роки	Діє	2019	2020	Рішення XXVI сесії VII скликання від 12.07.2019 №1286			Відділ взаємодії з правоохоронними органами Херсонської ОДА
40	Програма зайнятості населення Херсонської області на період до 2020 року	Діє	2019	2020	Рішення XXVI сесії VII скликання від 12.07.2019 №1277			Департамент соціального захисту населення Херсонської ОДА

Додаток 3. Перелік Херсонських міських цільових програм станом на 27.05.2019 р.

Назва програми	Номер та дата рішення міської ради, яким затверджено програму	Відповідальний виконавець
Програма матеріально-технічної підтримки діяльності правоохоронних органів	30.03.2018 №1289	Юридичний відділ міської ради
Міська програма культурно-масових і мистецьких заходів та підтримки заходів у рамках проведення міжнародних, всеукраїнських, міських фестивалів і конкурсів на 2019 рік	від 21.12.2018 №1811	Управління культури міської ради
Програма розвитку туризму в місті Херсоні на 2018-2019 роки	від 29.11.2017 №1023	Управління культури міської ради
Міська програма розвитку фізичної культури і спорту на 2019 рік	від 21.12.2018 №1784	Управління молоді і спорту міської ради
Міська програма розвитку дорожнього господарства на 2015-2019 роки	від 20.02.2015 №1709	Управління Транс-портної, дорожньої інфраструктури і з'язку міської ради
Програма поліпшення під'їзних шляхів до багатопверхових житлових будинків на 2015-2019 роки	від 20.02.2015 №1710	Управління транс-портної, дорожньої інфраструктури і з'язку міської ради
Програма із демонтажу рекламних засобів, самовільно встановлених у м.Херсоні на 2019 рік	від 02.11.2018 № 1809	Управління естетики і зовнішньої реклами міської ради
Програма матеріально-технічної підтримки державної установи виконання покарань	від 22.02.2019 №1843	Юридичний відділ міської ради

Назва програми	Номер та дата рішення міської ради, яким затверджено програму	Відповідальний виконавець
Програма естетичного оздоблення міста Херсона на 2019 рік	від 21.12.2018 № 1810	Управління естетики і зовнішньої реклами міської ради
Програма розвитку мережі зупинок міського громадського транспорту Херсона та їхнього утримання в осінньо-зимовий період на 2018-2019 роки	від 02.11.2018 №1694	Управління естетики і зовнішньої реклами міської ради
Програма сприяння Херсонському об'єднаному міському військовому комісаріату	від 22.02.2019 № 1842	Юридичний відділ міської ради
Програма розвитку і функціонування української мови в місті Херсоні на 2018-2019 роки	від 23.10.2017 №922	Управління культури міської ради
Міська цільова програма захисту населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру на 2016-2020 роки	від 25.03.2016 №88	Відділ з питань цивільного захисту м.Херсона міської ради
Міська програма оздоровлення та відпочинку дітей на період 2016-2020 років	від 25.03.2016 №101	Управління соціальної політики міської ради
Міська програма «Молодь Херсона» на 2015/20 роки	від 20.02.2015 №1702	Управління молоді та спорту міської ради
Програма розвитку футболу в м.Херсоні на 2016-2020 роки	від 23.03.2017 №547, зміни від 21.12.2018 №1785	Управління молоді та спорту міської ради
Програма сприяння розвитку гандболу в м.Херсоні на 2019-2020 роки	Від 21.12.2018 №1817	Управління молоді та спорту міської ради

Міська програма «Діти Херсона» на 2016-2020 роки	від 24.06.2016 № 239	Управління молоді та спорту міської ради
Комплексна програма ефективної роботи та реформування ЖКГ міста Херсона на 2016-2020 роки:	від 12.02.2016 №43	Департамент ЖКГ міської ради
Програма ефективної роботи та реформування водопровідно-каналізаційного господарства міста Херсона на 2016-2020 роки (Схема оптимізації роботи системи централізованого водопостачання та водовідведення міста Херсона)	від 12.02.2016 №43	Департамент ЖКГ
Програма ефективної роботи та реформування системи тепlopостачання міста Херсона на 2016 – 2020 роки	від 12.02.2016 №43	Департамент ЖКГ
Програма сталій роботи житлового господарства міста Херсона на 2016-2020 роки	від 25.03.2016 №99	Департамент ЖКГ
Програма благоустрою міста Херсона на 2016-2020 роки	від 25.03.2016 №99	Департамент ЖКГ
Програма «Похоронна справа та утримання кладовищ міста Херсона на 2016-2020 роки»	від 25.03.2016 №99	Департамент ЖКГ
Програма поводження з безпритульними тваринами у місті Херсоні на 2016-2020 роки	від 25.03.2016 №99	Департамент житлово-комунального господарства
Програма ефективного використання енергетичних ресурсів та енерго-збереження в системі ЖКГ міста Херсона на 2016-2020 роки	від 28.04.2016 №151	Департамент ЖКГ
Програма оснащення водопровідних вводів багатоквартирних житлових будинків м. Херсона вузлами комерційного обліку води на 2018-2019 роки	від 23.02.2018 № 1202	Управління капітального будівництва міської ради

Назва програми	Номер та дата рішення міської ради, яким затверджено програму	Відповідальний виконавець
Програма розвитку міського електротранспорту в м.Херсоні на 2018-2020 роки	від 22.12.2017 №1109	Управління транс-портної та дорожньої інфраструктури і зв'язку міської ради
Програма містобудівної діяльності у місті Херсоні на 2018-2020 роки	від 23.10.2017 №950	Департамент містобудування та землекористування міської ради
Програма створення страхового фонду документації м.Херсона на 2016-2020 роки	від 29.12.2015 № 21	Управління з питань НС та ЦЗН міської ради
Про затвердження Міської програми «Схема теплостачання м. Херсона на 2011-2020 роки»	від 25.02.2011 № 122	Управління капітального будівництва міської ради
Про затвердження Міської програми «Розвиток та вдосконалення газорозподільної системи міста Херсона до 2020 року	від 29.04.2011 № 184	Управління капітального будівництва міської ради
Міська цільова програма «Цукровий діабет» на 2018-2020 роки	від 22.12.2017 №1123	Управління охорони здоров'я міської ради
Міська цільова соціальна програма протидії захворюванню на туберкульоз на 2018-2020 роки	від 22.12.2017 № 1122	Управління охорони здоров'я міської ради
Міська програма запобігання та лікування серцево-судинних захворювань на 2018-2020 роки	від 22.12.2017 № 1120	Управління охорони здоров'я міської ради
Міська програма допомоги хворим на гостре порушення мозкового кровообігу на 2018-2020 роки	від 22.12.2017 № 1121	Управління охорони здоров'я міської ради

Програма економічного і соціального розвитку м.Херсона на 2019-2021 роки	від 21.12.2018 №1783	Управління економічного розвитку мської ради
Міська цільова програма «Екологія» на 2019-2021 роки	від 21.12.2018 №1790	Департамент ЖКГ
Комплексна міська програма «Здоров'я херсонців»	від 30.11.2018 №1714	Управління охорони здоров'я мської ради
Програма розвитку архівної справи в м.Херсоні на 2017-2021 роки	від 23.03.2017 №575	Архівний відділ мської ради
Програми організації суспільно корисних робіт для порушників, на яких судом накладено адміністративне стягнення у вигляді виконання суспільно корисних робіт, на 2019-2021 роки	від 24.04.2019 № 1905	Юридичний відділ мської ради
Програма розвитку житлового будівництва у м.Херсоні на 2018-2022 роки	від 29.11.2017 №1047	Управління капітального будівництва мської ради
Міська цільова програма «Громадський бюджет у місті Херсоні на 2018-2022 роки»	від 28.08.2018 №1593	Організаційно-контрольне управління
Міська цільова програма боротьби з карантинними бур'янами на території міста Херсона на 2018-2022 роки	від 05.12.2017 №1057	Департамент ЖКГ мської ради
Програма поетапного відселення мешканців житлових будинків «тнучкої» конструктивної схеми та аварійних житлових будинків у м.Херсоні на 2017-2022 роки	від 20.10.2017 №919	Департамент ЖКГ мської ради
Програма розвитку мського пасажирського транспорту м.Херсона на 2018-2023 роки	від 22.12.2017 №1110	Управління транс-портної та дорожньої інфраструктури і зв'язку мської ради

Назва програми	Номер та дата рішення міської ради, яким затверджено програму	Відповідальний виконавець
Про затвердження Програми «Освіта Херсона – інвестиція в майбутнє» на 2019-2023 роки	від 24.04.2019 №1923	Управління освіти міської ради
Міська комплексна програма «Соціальний захист»	від 25.10.2005 №932	Управління соціальної політики міської ради
Цільова Програма поетапного оснащення засобами обліку води водопровідних вводів абонентів малозабезпечених та пільгових категорій громадян, які мешкають в багатоквартирному та приватному секторі м. Херсона на 2018-2019 роки	від 29.11.2017 №1034	Управління соціальної політики міської ради
Програма охорони земель на території Херсонської міської ради та Порядку використання коштів, які надходять від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва при вилученні (випулі) сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників і зараховуються до спеціального фонду міського бюджету	від 18.02.2009 №1049	Управління земельних відносин департаменту містобудування та землекористування міської ради

Додаток 4. Перелік петицій до розгляду Херсонської міської ради у 2017 – II кв. 2019 рр.

Легалізація виоптаних стихійних пішохідних доріжок БЛАГОУСТРІЙ МІСТА ТА БУДІВНИЦТВО	В архіві	37 14,8%	10.05.2019
Про надання статусу скверу земельній ділянці, що розташована на розі вул. Карбишева і пр. 200 р. Херсона. м. Херсона БЛАГОУСТРІЙ МІСТА ТА БУДІВНИЦТВО	В архіві	137 54,8%	23.04.2019
Про мараторій на розміщення білбордів на території міста Херсона, та впровадження процедури та умов для демонтажу вже існуючих в м. Херсоні БЛАГОУСТРІЙ МІСТА ТА БУДІВНИЦТВО	В архіві	42 16,8%	11.01.2019
На честь народного героя Херсона, перейменувати центральну вулицю міста Херсона на честь Деніса Лошкарева. БЛАГОУСТРІЙ МІСТА ТА БУДІВНИЦТВО	В архіві	39 15,6%	19.12.2018
Щодо термінової закупівлі 40 тролейбусів для м.Херсон ТРАНСПОРТ ТА ДОРОГИ	В архіві	166 66,4%	19.11.2018
Розірвати договори з перевізниками, які не дотримуються графіку та тарифу та перейти на комунальний транспорт ТРАНСПОРТ ТА ДОРОГИ	Є відповідь	250 100%	19.11.2018
Створення Херсонського молодіжного центру (ХМЦ) як ключового інструменту молодіжної політики СІМ'я, МОЛОДЬ, ДІТИ	В архіві	49 19,6%	20.08.2018
Влаштування крематорію у місті Херсоні ЖКГ	В архіві	29 11,6%	11.07.2017
Про захист постраждалих від насильства в сім'ї (створення Кризового центру) СІМ'я, МОЛОДЬ, ДІТИ	В архіві	76 30,4%	06.04.2017

Про перейменування міста Херсон ІНШІ	В архіві	5 2%	24.03.2017
Приобретение автобусов для коммунального автоПАР Крима ТРАНСПОРТ ТА ДОРОГИ	В архіві	24 9,6%	21.02.2017
Бездомні собаки. Частина 2 ІНШІ	В архіві	11 4,4%	17.02.2017
Облаштувати в Херсоні велосипедні доріжки та смуги велосипедного руху. ТРАНСПОРТ ТА ДОРОГИ	В архіві	18 7,2%	15.02.2017
Закупівля для Херсона тролейбусів з низькою підлогою ТРАНСПОРТ ТА ДОРОГИ	В архіві	28 11,2%	15.02.2017
Запретить повышение цен за проезд в городском и пригородном транспорте до введения расчета за проезд с водителями аналогами денег, а не наличными деньгами. ЕКОНОМІКА ТА ФІНАНСИ	На розгляді	306 100%	25.01.2017
Комфортне перевезення пасажирів міським транспортом ТРАНСПОРТ ТА ДОРОГИ	На розгляді	512 100%	18.01.2017
О внедрении электронного билета в общественном транспорте г. Херсона. ТРАНСПОРТ ТА ДОРОГИ	На розгляді	350 100%	18.01.2017
Повышение оплаты за проезд ТРАНСПОРТ ТА ДОРОГИ	На розгляді	300 100%	17.01.2017
Навести порядок с маршрутным такси города Херсона ТРАНСПОРТ ТА ДОРОГИ	На розгляді	319 100%	17.01.2017
Визнати 16 січня пам'ятною датою «День захисту лавок від Олени Мазур» БЛАГОУСТРІЙ МІСТА ТА БУДІВНИЦТВО	На розгляді	283 100%	06.01.2017

Додаток 5. Дані про електронні петиції, які надійшли на розгляд Херсонської міської ради за IV квартал 2019 року

№ з/п	Зміст петиції	Автор петиції	Кількість підписантів	Рішення про публікацію	Результат розгляду
1.	Безоплатна передача прибудинкових територій ОСББ, визначення такого порядку та проведення інвентаризації земельних ділянок	ЛОПАЦЬКА Катерина	-	Відхилено	Відповідно до частини першої статті 5, абзацу 21 статті 23-1 Закону України «Про звернення громадян», частини 7 статті 76 Регламенту Херсонської міської ради VII скликання, затвердженого рішенням міської ради від 02.12.2015 № 2, пропозиції, викладені в електронній петиції, що надійшла на адресу Херсонської міської ради, мають бути в межах її повноважень, встановлених законодавством.
2.	Створення Херсонського молодіжного центру	ДМИТРУК Єлизавета	74	Опубліковано	Направлена петиція не відповідає вимогам чинного законодавства тож не може бути опублікована для подальшого збору голосів.
3.	Допомога інсулінозалежним дорослим та дітям з цукровим діабетом	ЛАЗАРЕНКО Тетяна	256	Опубліковано	Готується відповідь щодо розгляду колективного звернення. Електронна петиція передана на розгляд профільних депутатських комісій для підготовки рішення сесії міської ради

№ з/п	Зміст петиції	Автор петиції	Кількість підписантів	Рішення про публікацію	Результат розгляду
4.	Знесення недобудованого ТРЦ «Суворівський» по вул. Суворова у м.Херсоні	ЄМЕЛ'ЯНОВ Леонід	-	Відхилено	Відповідно до частини першої статті 5, абзацу 21 статті 23-1 Закону України «Про звернення громадян», частини 7 статті 76 Регламенту Херсонської міської ради VII скликання, затвердженого рішенням міської ради від 02.12.2015 № 2, пропозиції, викадані в електронній петиції, що надійшла на адресу Херсонської міської ради, мають бути в межах її повноважень, встановлених законодавством.
5.	Зупинити жорстоке поводження з тваринами в Залізному порту!	Марина ЩЕРБИНА	-	Відхилено	-
6.	Закрити контактний зоопарк "Єнот" за фактом численних порушень і жорстокого поводження з тваринами	Владислав РУДЕНКО	-	Відхилено	-

Додаток 6. Популярні ЗМІ та сайти новин у громадах

Лисичанськ

1. «Лисичанск информационный» (мова оригіналу) <https://lisichansk.info/> – міський портал зі стрічкою новин, яка висвітлює життя міста; є форумом для обговорення міських проблем, аналітики (зокрема, рубрика «Статті») <https://lisichansk.info/articles.php>.
2. Лисичанск online <http://lisichansk.com.ua> – сайт міста Лисичанська, карта Лисичанська, корисна інформація. Є стрічка новин і рубрика «Наш погляд» (http://lisichansk.com.ua/category/nash_vzgliad) з оціночними коментарями з приводу міських подій. Однак остання публікація датується квітнем 2018 р.
3. Час Пик (мова оригіналу) <http://vchaspik.ua/regions> – інформаційний портал, що висвітлює життя міста і країни в цілому. У рубриці «Регіон» є оновлювана стрічка актуальних міських новин з описом позицій «героїв» сюжетів (<http://vchaspik.ua/region/457655-prishlo-vremya-trebovat-zhiteli-lisichanska-zhaluyutsya-na-dorogi-v-gorode>).
4. Газета-тижневик «ДЕЛОВАЯ НЕДЕЛЯ» (мова оригіналу), газета з оголошеннями <https://delovaya.info>
5. ТРК Акцент: информационный видео ресурс Лисичанского городского совета (мова оригіналу) <http://lis.gov.ua/akcen.html> <https://www.youtube.com/channel/UCal9ZNGC0zzpvCa2JT14dZw>
6. Регіональна громадсько-політична газета «Новый путь» (мова оригіналу) <http://novput.com.ua>
7. Інтернет видання “Первая полоса” (мова оригіналу) <http://1polosa.net>

Соледар

1. Міський портал <http://soledar.glo.ua>
2. Відкриті джерела інформації про життя громади – сторінки у ФБ. Місцеві новини, також репости з політичним, соціально-економічним контекстом з інших інформаційних джерел загальнонаціонального масштабу: <https://www.facebook.com/Соледар-это-Украина-668722863235454/>, <https://www.facebook.com/ArtyomsaltUkraine/>, https://www.facebook.com/solerada/?ref=py_c&eid=ARAt6hvFE6AcRJaPGjFLXGZfXSGzQycZs7s1MVTt_9RMnRg0v3oO rGFKHwJHwfb1cejogtpZYqCWxoGm.

Новоолексіївка

Місцеві ЗМІ відсутні, на рівні Генічеського району є новинні сайти:

1. Вести Генічеська- <http://genichesk.co.ua/>
2. Новий візит- <https://www.vizit.ks.ua/>
3. Медіа-центр «ІРС-Генічеськ»- <https://genichesk.ipc.org.ua>

Каланчацька ОТГ

Одна друкована газета «Сила праці», популярні місцеві сайти/ЗМІ не ідентифіковано.

Херсон

1. Газета «Гривна» <https://grivna.ks.ua/> - друковане періодичне видання та сайт новин.
2. Газета «Новий день» (+сайт) <https://newday.kherson.ua/> - незалежна газета Херсонщини, видається з 2 березня 1960 року. Видавець: ТОВ „Редакція газети „Новий день”. Тип видання: громадсько-політичний тижневик. Основні розділи: інформаційні статті (соціальна, політична, економічна, міжнародна, культурна тематики), програма телебачення, гороскоп, приватні оголошення, кросворди, реклама. Мова видання: українська, російська. Частина площі, що зайнята рекламою: до 20%.
3. МОСТ <http://most.ks.ua/> - інтернет-видання МОСТ –

інформаційно-аналітичний сайт, що висвітлює події Херсону та Херсонської області. Позиціонує себе як Агентство суспільної журналістики, що засноване в 2012 році Катериною Ганздук за підтримки NED.

4. Любимый Херсон – <http://favoritekherson.co> - незалежне інтернет-ЗМІ в складі інформагентства «Любимый город». З 2015 року працює в форматі сайту ЗМІ, а в 2016 році на сайті був запущений проект онлайн-радіо. У своїх сюжетах висвітлює найбільш актуальні та конструктивні теми регіонального та всеукраїнського рівня. Підтримка ресурсу, спілкування з читачами і слухачами здійснюються через однойменні групи і сторінки в соціальних мережах. Послуги ресурсу: розміщення готової інформації, статей, анонсів, реклами, особистих думок, інтерв'ю - на радіо, на сайті і в соцмережах; написання статей, інтерв'ю, аналітики, розслідувань, анонсів, рекламних статей. Інформаційний супровід; записи радіопрограм, роликів та відео; просування публікацій і матеріалів замовника в соціальних мережах.
5. Медіа-центр «IPC-Херсон» – <https://kherson.ipc.org.ua> - публікує новини про події та процеси на півдні України; майданчик для публічної дискусії з актуальних проблем регіону; залучає громадськість до обговорення ходу реформ і участі в прийнятті рішень; за інформацією на сайті надає можливості комунікації між владою і громадами; організовує прес-заходи (прес-конференції, брифінги, круглі столи, відео-мости) для отримання інформації з першоджерел; майданчик для професійного розвитку журналістів та ЗМІ регіону (через тренінги, дискусії щодо дотримання професійних стандартів, створення партнерств для виробництва якісного контенту).
6. Херсон днем и ночью <http://dn.ks.ua/> – сайт новин та блогів.

Повний перелік ЗМІ, їхніх власників, покриття, реєстраційні дані наведено у відповіді Нацради з питань телебачення і радіомовлення на надісланий в рамках Проекту запит.

Додаток 7. Опрацьовані дослідження

1. Situational Analysis, Case Study Kherson region [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.international-alert.org/sites/default/files/Ukraine_Kherson%20Case%20Study_EN_2019.pdf
2. Аналіз вразливості жінок та чоловіків в контексті децентралізації на територіях України, що постраждали від конфлікту [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/images/documents/4551/for%20print.pdf>
3. Безпека жителів Донецької та Луганської областей: ситуація, фактори, особливості [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://khisr.kharkov.ua/files/docs/1512630158.pdf>
4. Всеукраїнське муніципальне опитування (рейтинг міст України), листопад 2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1ZcYmQ4lthgwMFdk6A8jQpYmqH9RowTYM/view>
5. Громадяни і держава на підконтрольних територіях Донецької та Луганської області. Проблеми, виклики, бачення майбутнього [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.international-alert.org/ru/node/14353>
6. Доповідь щодо ситуації з правами людини в Україні 16 лютого – 15 травня 2018 року Управління Верховного комісара ООН з прав людини [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/ReportUkraineFev-May2018_UKRAINIAN.pdf
7. Дослідження «Безпека жителів Луганської, Донецької області» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://khisr.kharkov.ua/files/docs/1512630158.pdf>
8. Дослідження «Громадяни і держава на підконтрольних територіях Донецької та Луганської областей» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ucipr.org.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=42&Itemid=205&lang=ua

9. Дослідження соціально-політичних настроїв населення [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=806&page=2>
10. Дослідження якості соціальних послуг [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://khisr.kharkov.ua/files/docs/1531820574.pdf>
11. Індекс здоров'я 2018 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://health-index.com.ua/zvit_index_2018_ukr.pdf
12. Індекс прозорості місцевих бюджетів-2018: Херсон (Громадське Партнерство “За прозорі місцеві бюджети”, ЄС)
13. Індекс соціальної згуртованості та примирення для України (SCORE), 2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.scoreforpeace.org/en/ukraine/publications?type_id=&lang=uk&submit=Filter
14. Інформаційний простір Херсонської області: стан, проблеми та шляхи покращення ситуації. Аналітичний звіт, 2019, ГО «Українська фундація безпекових студій» за підтримки Фонду розвитку ЗМІ Посольства США в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://mip.gov.ua/files/pdf/Herson_audit_www.pdf
15. Конфліктний потенціал та соціальний капітал Півдня Херсонської області, ГО Центр близькосхідних досліджень, за підтримки NED, 2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://investigator.org.ua/ua/publication/207116/>, <https://investigator.org.ua/ua/news-2/207156/>
16. Культура (субкультури) бідності в Україні (Центр близькосхідних досліджень (AMES), Аналітичний центр УКУ, за підтримки МФ «Відродження» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sociology.ucu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/10/KULTURA-BIDNOSTI-V-UKRAYINI.pdf>)
17. Національна система моніторингу, 2019 р. MOM [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukraine.iom.int/sites/default/files/nms_round_14_ukr_web.pdf

18. Організації громадянського суспільства міста Херсона, Фонд громади міста Херсона «Захист», Pact Inc в Україні, USAID, 2018. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zahyst.ks.ua/wp-content/uploads/2018/10/%D0%94%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%9E%D0%93%D0%A1-%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B0-%D0%A5%D0%B5-%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%BD%D0%B0.pdf>
19. Паспорт Безпеки 2017/2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://intsecurity.org/wpcontent/uploads/2017/07/Pasport_bezpeky_Ukrainy.pdf, https://intsecurity.org/Pasport_bezpeky_Ukrainy.pdf
20. Південний Схід: гілка дерева нашого, ставлення жителів Херсонської області до подій 2014 року , КМІС, Дзеркало тижня, 2014 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dt.ua/internal/pivdenniy-shid-gilka-dereva-nashogo-.html>
21. Попередження конфліктів у Південній Україні, ГО «Центр близькосхідних досліджень» за підтримки Національного фонду на підтримку демократії США (NED), 2018 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vgoru.org/index.php/politsiya-dlya-gromadi/item/31662-bezpeka-na-pivdni-khersonshchyny-sotsialnyi-aspekt>, <https://www.prostir.ua/?news=sira-zona-na-hersonschyni>
22. Соціальна згуртованість на сході України: соціологічний зріз [Електронний ресурс] – Режим доступу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://medium.com/@UNDPukraine/соціальна-згуртованість-на-сході-україни-соціологічний-зріз-3c5d6c1f9c41>
23. Українське міжмор'я: інвестиції в безпеку людини для зміцнення безпеки Європи, 2019 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-11/intermarium-2.0.pdf>

24. ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ: окремі показники виконання місцевих бюджетів 28 ОТГ Херсонської області за 9 місяців 2019 року (ULEAD) – Режим доступу: <https://www.prostir.ua/?news=eksperty-proanalizuvaly-byudzhetu-objednanyh-hromad-kozhnoji-oblasti-za-2018-rik>
25. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина України 2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ombudsman.gov.ua/files/Dopovidi/Report-2018-1.pdf

Додаток 8. Результати фокусованих групових інтерв'ю в громадах Херсонської області

В учасників фокус-груп у м. Херсоні рівень довіри є таким (від 1 до 10, де 1 – зовсім не довіряю, 10 – повністю довіряю): **церква – 6.6**, армія – 6.6, президент – 5.6, уряд – 4.6, ЗМІ – 4.5, Верховна рада України – 4.2, поліція – 4.0, прокуратура – 3.2, суди – 3.2, політичні партії – 2.6, **місцеві органи влади (мер, голова селищної ради, депутати селищної/міської ради) – 2.6**. Рівень довіри до церкви та армії – найвищий, до місцевої влади і політичних партій – найнижчий серед усіх запропонованих позицій.

Щодо настроїв населення в Херсоні. У цілому населення налаштовано оптимістично та зацікавлені в майбутньому в Україні, в той же час другою за поширеністю емоцією є розгубленість та тривога. Страх і надія також знаходяться на одній позиції за частотою згадувань

В учасників фокус-групи в селищі Новоолексіївці рівень довіри є таким (від 1 до 10, де 1 – зовсім не довіряю, 10 – повністю довіряю): **церква – 9.2**, армія – 8.2, президент – 5.6, ЗМІ – 5.5, поліція – 4.5, прокуратура – 4.5, суди – 4.5, місцеві органи влади (мер, голова селищної ради, депутати селищної/міської ради) – 4, уряд – 3.8, політичні партії – 3.7, **Верховна рада України – 3.6**. Рівень довіри до церкви – найвищий, Верховної Ради України – найнижчий серед усіх запропонованих позицій.

Щодо настроїв населення в селищі Новоолексіївці. У цілому населення дивиться в майбутнє з надією та налаштоване оптимістично, в той же час другою за поширеністю емоцією є тривога.

В учасників фокус-групи Каланчацького району рівень довіри є таким (від 1 до 10, де 1 – зовсім не довіряю, 10 – повністю довіряю): **місцеві органи влади (мер, голова селищної ради, депутати селищної/міської ради) – 7.9** , президент – 7.3, армія – 7.2, уряд – 6.7, церква – 5.8, Верховна рада України – 5.6, суди – 5.4, ЗМІ – 5, поліція – 5, прокуратура – 4.9, **політичні партії – 4**. Рівень довіри до місцевої влади – найвищий, до політичних партій – найнижчий серед усіх запропонованих позицій.

Щодо настроїв населення в Каланчацькій ОТГ. У цілому населення дивиться в майбутнє з надією, інтересом, впевненістю та налаштоване оптимістично, в той же час другою за поширеністю емоцією є тривога та страх.

Додаток 9. Список учасників експертних інтерв'ю у Херсонській області

1. Ольга Харченко, редактор Каланчацької місцевої газети «Слава Праці»
2. Єлігулашвілі Максим, конфліктолог-фасилітатор з Херсона
3. Оксана Тропіна, регіональний представник проекту ООН із взаємодії з громадськістю в представництві Уповноваженого з прав людини в Херсонській області
4. Ісмаїл Халіков, Представник Уповноваженого з прав людини в АР КРИМ
5. Ірина Домащенко, регіональний представник «Крим. Реалії» та журналіст «Інформаційний прес-центр Херсон»
6. Віктор Вуйка, адвокат (Херсон), регіональний представник з питань Криму, ГО «Українська Гельсінська Спілка з прав людини»
7. Дементій Бєлий, Комітет виборців України
8. Олександр Мошнягул, голова Громадської ради при міському голові м. Херсона
9. Оксана Силюкова, директор Херсонського відділення Центру розвитку місцевого самоврядування (ULEAD)
10. Журналіст телеканалу «Україна»
11. Світлана Єрещенко, журналіст, медіа-центру «ІРС-Генічеськ»
12. Іван Гаркуша, головний лікар Херсонського обласного накродиспансеру
13. Оксана Глебушкіна, директор ГО «Нова Генерація»

Додаток 10. Список учасників зустрічей із представниками органів влади у Херсонській області

- 1.** Володимир Зінчук, голова Каланчацької ОТГ
- 2.** Олександр Бурковський, голова Новоолексіївської селищної ради
- 3.** Костянтин Дронгаль, керівник Патрульної поліції Херсонської області
- 4.** Керівник Каланчацького відділу поліції
- 5.** Представник Херсонського міського відділу поліції
- 6.** Представник прокуратури АР Крим
- 7.** Інна Трибух, заступник голови Херсонської міської ради
- 8.** Олена Урсуленко, секретар Херсонської міської ради
- 9.** Антон Єфанов, директор Херсонського міського центру соціальних служб при Херсонській мерії
- 10.** Олександр Шумей, депутат Херсонської обласної ради, проректор Херсонської державної морської академії
- 11.** Ілля Андрійовський, старший інспектор з особливих доручень Управління забезпечення прав людини НПУ
- 12.** Сергій Мовчан, представник Національної ради з питань телебачення і радіомовлення у Херсонській області
- 13.** Керівники структурних підрозділів Херсонської міської ради та голови районних у місті рад (близько 30 осіб)

Координатор проектів ОБСЄ в Україні
вул. Стрілецька, 16
01030 Київ, Україна
тел.: +380 44 492 0382
е-адреса: office-pcu@osce.org
www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine
facebook.com/OSCE.Ukraine.Projects

Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проектів в Україні

